

ALUMINIJ

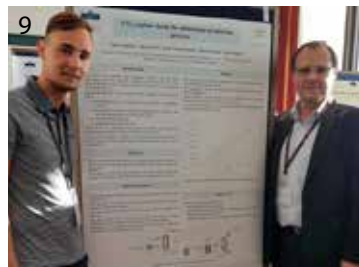
10

Časopis družbe Talum d. d. Kidričevo

OKTOBER 2017

Iz vsebine

- 4** Talum kot blagovna znamka
- 5** Pametne tovarne in avtomatizacija
- 6** Ureditev podatkovnega centra na drugi lokaciji
- 7** Izmena, ki si upa!
Inovativnost
- 8** Orodjarna uspešno izdelala livni orodji
- 9** Kakovost se jamči s certifikatom
- 10** Odlična priložnost za predstavitev znanstvenega in strokovnega dela
- 11** Sejem kot marketinško orodje
- 12** Poskrbi za svojo varnost – uporablaj obrazni ščitnik
- 13** Talumova šola znanja kot drevo, ki raste
- 14** »Rondeličarji« na ekskurziji v podjetju Tubex v Wolfsbergu
- 15** Vzorci aluminija
- 16** Strankam s problemi ponujamo rešitve
- 17** Ne zamudite
- 18** Intervju
- 22** 6. Dan inovativnosti
- 25** Predstavitev elektroliz iz kluba AP 18
- 26** Spomin, motnje koncentracije in demenca
- 28** Krvodajalstvo kot življenjski slog
- 30** »Ko se nesreča zgodi, naj bodo proste poti!«
Že petnajst let smo del kolesarske zgodbe
- 31** Bosansko-hercegovska popotniška pustolovščina
- 32** Gasilska vaja v počastitev obletnice
- 33** 70 let prostovoljnega gasilskega društva Talum Kidričevo
- 34** Kolumna
- 35** Križanka

Naslovnica: Zaključek Talumove šole znanja

Časopis družbe Talum. Naslov uredništva: Talum, d. d., Tovarniška cesta 10, 2325 Kidričevo, telefon: 02 79 95 108, telefaks: 02 79 95 103, e-pošta: aleksandra.jelusic@talum.si.

Izhaja mesečno v nakladi 2400 izvodov.

Uredniški odbor: Aleksandra Jelusič, glavna urednica, Danica Hrnčič, članica, Lilijana Ditrhi, članica, Gregor Jurko, član.

Jezikovni pregled: Darja Gabrovšek Homšak

Prelom, priprava za tisk in tisk: Tiskarna Ekart, d. o. o.

Foto: Srdan Mohorič

ALEKSANDRA JELUŠIČ
GLAVNA UREDNICA

Ljudje smo samo ljudje, ki potrebujemo drug drugega!

V oktobrski številki časopisa *Aluminij* smo za vas znova pripravili pester izbor tem, tako strokovnih kot tudi tistih malo bolj sproščenih, ki dokazujejo, da talumovci nismo povezani samo zaradi poslanstva, ki ga s skupnimi močmi uresničujemo, temveč gre tudi za drugačne interakcije, saj navsezadnje skupaj preživimo velik del dneva in s tem tudi življenja.

Izhajajoč iz tega dejstva, pa so za vse nas še toliko bolj pomembni medosebni odnosi, ki vplivajo na naše počutje in posledično tudi na naše telesno in duševno zdravje. Desetega oktobra, na dan duševnega zdravja na delovnem mestu, je bila navedena problematika še bolj izpostavljena, prav pa je, da o njej razmišljamo vse leto. A ne samo kot opazovalci in kritiki, temveč kot nosilci sprememb pri sebi in pri naših bližnjih. Morda se nekateri svojih ravnanj zavejo šele takrat, ko je škoda že narejena, zato je nanje treba opozoriti že prej. Ljudje smo namreč kot kristalne vaze – včasih se razbito steklo da zalepiti, a razpoke še vedno ostanejo.

Nacionalni inštitut za javno zdravje je tej temi tudi tokrat namenil publikacijo, iz katere bom povzela del vsebine, verjamem pa, da bi marsikdo med nami lahko delil tudi svojo osebno izkušnjo, če tema v družbi ne bi bila še vedno zelo stigmatizirana in tabuizirana.

Vsak človek se na svojstven način spoprijema s stresom v vsakdanjem življenju. Raziskave kažejo, da motnje v duševnem zdravju v določenem obdobju v življenju izkusi najmanj vsak četrti prebivalec, kar pomeni, da se s tem problemom bolj ali manj srečujemo vsi in je del našega vsakdanjega življenja. Kljub temu pa še vedno lažje spregovorimo s prijatelji in sodelavci o na primer sladkorni bolezni ali bolečini v križu kot pa o duševni motnji. Delovni proces je pomemben varovalni dejavnik dobrega duševnega zdravja, saj zaposleni doživljajo pozitiven občutek vključenosti in koristnosti, kreativnosti, potrditve pri delu, podpore sodelavcev, po drugi strani pa je delovni proces zaradi različnih dejavnikov lahko tudi vir stresa, kar posledično vpliva na duševno zdravje posameznika.

Čeravno se sodelavci med seboj kar veliko pogovarjamo, pa je vprašanje, koliko se resnično slišimo in ali prepoznavamo spremembe drug pri drugem. Dobri odnosi med sodelavci in kolegialnost lahko razrešijo notranje konflikte ali jih preprečijo, ne pa tudi vseh. Včasih je treba poiskati strokovno pomoč. Iskanje pomoči nikakor ni znak posameznikove slabosti ali šibkosti. Ljudje nismo roboti in nihče med nami ni tako močan, da ne bi nikoli potreboval pomoči.

Naša naloga torej je, da se vsak dan posebej opomnimo, da smo samo ljudje in da smo pod kožo vsi krvavi. S sodelavcem je treba ravnati tako, kot si želimo, da se ravna z nami samimi. Sodelavci niso poligon za reševanje osebnih frustracij posameznikov, za te zadeve so usposobljeni strokovnjaki, tudi niso vmesnik za filtriranje slabe volje ali nakopičene jeze. Smo samo ljudje, ki potrebujemo drug drugega, da lahko v prepletu različnih talentov, znanj in izkušenj z aktivnostmi, ki smo si jih zastavili, uresničimo poslanstvo družbe in podjetja in posledično uresničujemo sebe. Na področju medsebojnih odnosov nas čaka še veliko dela. ■

»Naša naloga torej je, da se vsak dan posebej opomnimo, da smo samo ljudje in da smo pod kožo vsi krvavi.«

Talum kot blagovna znamka

FOTO: SRDAN MOHORIC

V ekonomiji je med drugim kot premoženje podjetja prepoznana tudi blagovna znamka. Seveda je moč blagovne znamke zelo odvisna od prodajnega proizvoda, pa naj gre za izdelek ali storitev. Bolj ko se podjetje usmerja na trg končnih kupcev, pomembnejša je prepoznavnost podjetja oziroma blagovna znamka. V Talumu že nekaj let intenzivno gradimo blagovno znamko skladno s strategijo podjetja, ki nas usmerja k izdelkom z višjo dodano vrednostjo.

Aktivnosti za gradnjo blagovne znamke je seveda zelo veliko. Je veliko več kot predstavitev na marketinških konferencah in raznih sejmih. Ni preveč nenavadno, da je Talum bistveno bolj prepoznaven v tujini kot v Sloveniji, saj izvažamo 85 odstotkov naših izdelkov. Daleč najboljši promotor Taluma je seveda izdelek, ki ga pošljemo na trg. Saj poznate stari slovenski rek »Dober glas se sliši v deveto vas, slab pa še malo dlje ...« Izdelek je vsekakor pomemben element, vendar v današnjem času prihajajo v ospredje tudi drugi elementi, kot so: odnos podjetja do vseh deležnikov, zaposlenih, okolja, kupcev, lastnikov itd.

Ciljno usmerjeni kupci in prodajalci se že stoletja srečujejo na raznih tržnicah, sejmih in podobnih prireditvah. Seveda je danes povsem enako, le da v današnjem času napredek logistike in sodobnih tehnologij omogoča srečevanje udeležencev s celega sveta.

Prav napredek tehnologij je tisti, ki pelje razvoj sveta v smeri znanstvenofantastičnih filmov. Skoraj nepojmljivo se nam zdi, da lahko letalo A380 leti po zraku z več kot 600 potniki in s skupno težo preko 500 ton. In prav v tem letalu je več kot polovica aluminija. Si lahko zamišljate, koliko aktivnosti je bilo potrebnih, da smo aluminijeve zlitine razvili do današnje ravni?

Mednarodne konference so med ključnimi dogodki, na katerih se srečujejo znanstveniki s celega sveta ter predstavljajo napredek pri svojih raziskavah in primerjajo svoje dosežke med sabo. Takšna srečanja so ključna za oceno in raven napredka posameznikov ter možnost sodelovanja in doseganje sinergij pri razvoju določenih tehnologij. Kot nam je vsem znano, pridobiva Talum aluminij po Pechineyevi tehnologiji AP18. Z nekajdesetletnimi izboljšavami in primerjavami s sorodnimi tovarnami nam je uspelo proces izboljšati do ravni, ki nas postavlja v vrh najučinkovitejših proizvajalcev aluminija na svetu. Svoje izboljšave in njihovo implementacijo smo predstavili na mednarodnih konferencah, kot so TMS, ICSOBA, Klub AP18, ter v znanstvenih publikacijah Light Metals, Aluminum Today, Aluminium International in drugih.

Zaključimo lahko, da je blagovna znamka Talum na področju pridobivanja primarnega aluminija zelo močna. Vendar je to le osnova za gradnjo močne blagovne znamke za naše izdelke. V gradbeništvu bi temu rekli, da imamo zgrajen trden temelj, na katerega imamo možnost postaviti našo bodočnost. Glede na odzive s trga smo na dobri poti, kajti rondelice, drogovi, livarske zlitine, ulitki, uparjalniki, storitve iz skupine Talum so na trgu vedno bolj prepoznavni.

Pri nekaterih izdelkih nam je v zadnjih desetletjih uspelo doseči raven razvojnega dobavitelja, pri drugih pa smo na dobri poti, da to dosežemo. Seveda je za to treba opraviti veliko aktivnosti na področju bazičnega razvoja procesa proizvoda, aplikativnega razvoja procesa v proizvodnji, primerjavo rezultatov pri kupcih in konkurenci, verifikacijo pri raznih inštitutih in seveda na koncu dočakati potrditev proizvoda pri kupcih.

Brez teh aktivnosti, obiskov, sestankov, mreženja, poskusov, testiranja, predstavitev, sodelovanja različnih deležnikov se danes ni mogoče prebiti do vrhunskega izdelka. V tem prispevku sem želel orisati kompleksnost aktivnosti, ki so nujno potrebne za razvoj dobrega izdelka in blagovne znamke. Natančnejše aktivnosti bodo v prihodnjih številkah predstavili vodje programov, ki so odgovorni za razvoj posameznih izdelkov. Specifičnost izdelkov in trga narekuje potrebne aktivnosti, ki se med sabo zelo razlikujejo. ■

Dr. Zlatko Čuš,
član Uprave Taluma

»Zaključimo lahko, da je blagovna znamka Talum na področju pridobivanja primarnega aluminija zelo močna. Vendar je to le osnova za gradnjo močne blagovne znamke za naše izdelke.«

Pametne tovarne in avtomatizacija

Tehnološki napredek, spletne tehnologije, vedno večja zrelost podatkovne analitike, predvsem pa globalna konkurenca so gonilne sile sprememb, ki jih napoveduje prihajajoča 4. industrijska revolucija. V zadnjem času se je na pobudo številnih iniciativ (Industrije 4.0, ICC itd.) oblikoval koncept proizvodnje v prihodnosti, poznan kot pametna tovarna. Pametne tovarne naj bi znale dinamično prilagajati proizvodnjo željam strank, omogočati optimalno vodenje procesov v proizvodnji, zagotavljati večjo prilagodljivost proizvodov, samoorganizirajočo proizvodnjo in podobno.

ANTON VERDENIK

FOTO: SPLET

Celostna integracija in sistemov in procesov

Danes so sistemi za industrijsko avtomatizacijo nedvomno osrednji del proizvodnega procesa in bodo v tej vlogi ostali tudi v prihodnosti. Že zdaj omogočajo povezovanje različnih naprav, objektov, informacij in ljudi z uporabo spletnih tehnologij v industrijskem okolju ter posledično celostne integracije različnih sistemov in procesov v proizvodnji.

Večina naprav komunicira preko industrijskega omrežja Ethernet

V Talumu imamo celo vrsto inteligentnih naprav, ki avtomatsko vodijo pretežni del proizvodnih procesov in so sposobne komunicirati z drugimi sistemi. Trenutno je nameščenih več kot 250 različnih krmilniških sistemov, 22 robotov in 21 sistemov SCADA. V elektrolizi je še 160 procesnih računalnikov za vodenje elektroliznih celic. Večina naprav komunicira preko industrijskega omrežja Ethernet, ki smo ga že leta 2001 kot eno prvih podjetij v Sloveniji namestili v vse proizvodne obrate. Ethernet je računalniško omrežje, ki se je začelo razvijati v sedemdesetih letih 20. stoletja. Ker omogoča uporabo širokega nabora protokolov po različnih medijih, je postal komunikacijska hrbtenica interneta in temeljni gradnik infrastrukture v tovarnah prihodnosti.

Uporaba lastnega znanja

Sisteme za avtomatizacijo, robotizacijo in nadzor procesov razvijamo in vzdržujemo z lastnim znanjem, kar je nedvomno strateškega pomena.

Pri vsem tem pa je ključno, da se nam je v zadnjih letih pridružilo precej mladih in zelo zavzetih sodelavcev. Ob podpori in spodbujanju izkušenih kolegov se hitro razvijajo v kompetentne strokovnjake in bodo gonilna sila transformacije obstoječih sistemov v koncept pametne tovarne.

Enotni standardi za gradnike sistemov v prihodnosti

Kljub temu je pot do delujočih pametnih tovarn še dolga, saj bo pred digitalno transformacijo treba razpihati meglo okoli razumevanja problematike in sprejeti enotne standarde za gradnike sistemov v prihodnosti. Tukaj že poteka prerivanje med velikimi ponudniki rešitev, kot so Siemens, General Electric, IBM in drugi, ki si hočejo s standardizacijo svojih rešitev zagotoviti čim večje tržne deleže. Med pomisleki, ki omejujejo integracijo pametnih tehnologij v proizvodnji, so še varnost podatkov, vloga delavcev v pametni tovarni ter drage in tvegane investicije v novo tehnologijo.

Brez dvoma se bo 4. industrijska revolucija dotaknila tudi Taluma. Kako bomo odgovorili na prihajajoče izzive, pa ni odvisno samo od nas, ampak predvsem od uporabnosti novih informacijskih tehnologij v sodobni aluminijški industriji. ▣

Ureditev podatkovnega centra na drugi lokaciji

Zanesljivost delovanja informacijskih sistemov, ki danes postajajo vedno bolj kompleksni in medsebojno soodvisni, je neposredno povezana z dobrim in zanesljivim delovanjem informacijske infrastrukture.

BENJAMIN VERDENIK

MILICA PIŠEK

FOTO: BENJAMIN VERDENIK

Minimalna izguba podatkov in hitra obnova sistema

Za glavne informacijske sisteme, ki so ključni za poslovanje podjetja, to so Infor LN, STP-programi, dokumentni sistem, elektronska pošta, smo določili prioritete obnovitve ob izgubi in maksimalni čas, v katerem je treba sistem vzpostaviti. Glede na to smo nastavili intervale replikacije in kopiranja, tako da zagotovimo minimalno izgubo podatkov in hitro obnovo sistema. Te postopke smo tudi testirali in za primer lahko navedemo, da smo celotni sistem InforLN postavili na oddaljeni lokaciji v 1 uri in 32 minutah z izgubo podatkov največ 15 minut. Pred tem projektom bi bil čas postavitve sistema okoli 6 ur in izgubo podatkov 1 dan.

S tem projektom smo občutno izboljšali čas okrevanja sistema po večji katastrofi, čaka pa nas še podoben scenarij za povečanje zanesljivosti delovanja omrežja, preko katerega po novem deluje tudi IP-telefonija.

Projekt sistema za neprekinjeno poslovanje

Pod pojmom informacijska infrastruktura se skrivajo čisto konkretne skupine naprav, ki so bodisi locirane v Informatiki ali pa razpršene po vsej tovarni: strežniki, diskovna polja, mrežna stikala, antene za brezžično omrežje, mrežni tiskalniki. Skupno število vseh teh naprav se približuje številki 400. Da bi zagotovili večjo zanesljivost delovanja, smo letos v Informatiki realizirali projekt Prenova sistema za neprekinjeno poslovanje. Z realizacijo smo dosegli več ciljev, ki jih opisujemo v nadaljevanju.

Povečanje zanesljivosti delovanja informacijskega sistema

Vedno se lahko primerijo izredni dogodki, kot so na primer izpad električnega napajanja, prekinitve komunikacijskih poti, okvara strežniških sistemov, elementarne nesreče ipd. Prav zaradi tega smo uredili dodatni podatkovni center na lokaciji PE Energetika in ga s prvim povezali tako, da delujeta kot eden. V novem podatkovnem centru sta dva strežnika, ki zmoreta ob izpadu primarnega podatkovnega centra na lokaciji upravne stavbe v relativno kratkem času vzpostaviti delovanje ključnih informacijskih servisov.

Sprememba lokacije sistema za varnostno kopiranje

Tračne enote in diskovna polja za varnostno kopiranje smo premaknili na novo lokacijo, tako da so vse dnevne varnostne kopije strežnikov v Informatiki na oddaljeni lokaciji. Prednosti tega sta dve. Ob popolni izgubi (recimo požar v podatkovnem centru v Informatiki) so izgube podatkov majhne (največ en dan). Druga prednost je pridobitev pri času vračanja podatkov, ker na oddaljeni lokaciji hitro postavimo rezervni sistem direktno iz varnostne kopije. ▣

Izmena, ki si upa!

VESNA KOŠIR

FOTO: DR. STANISLAV KORES

Za nami je že 6. Dan inovativnosti, na katerem smo nagradili inovativnost naših sodelavcev.

Po pregledu predlagateljev, ki so podali svoje inovativne predloge v okviru akcije Upam si! 2017, smo ugotovili, da izstopa število predlagateljev iz izmene livarske zlitine iz PE Livarna.

Sleheri sodelavec iz navedene delovne skupine je namreč v akciji Upam si! podal svoj predlog. Zato smo to izmeno poimenovali kar »izmena, ki si upa!«

Sašo Čeh, Alojz Fric, Janez Muršec, Marko Štrucl, Boštjan Zajšek, Peter Lozinšek, Branko Selinšek, Matjaž Sok, Bojan Magdič, Igor Adam, Robert Žvegla in Branko Lukman, čestitke! Dokazali ste, da skupaj resnično zmoremo skoraj vse! □

Z direktorjem PE Livarna Marjanom Krošlom, vodjem obrata za livarske zlitine Marjanom Reberniškom in skrbnico inovativne dejavnosti Vesno Košir pred livarniško pečjo

Inovativnost

v obdobju od januarja do septembra 2017

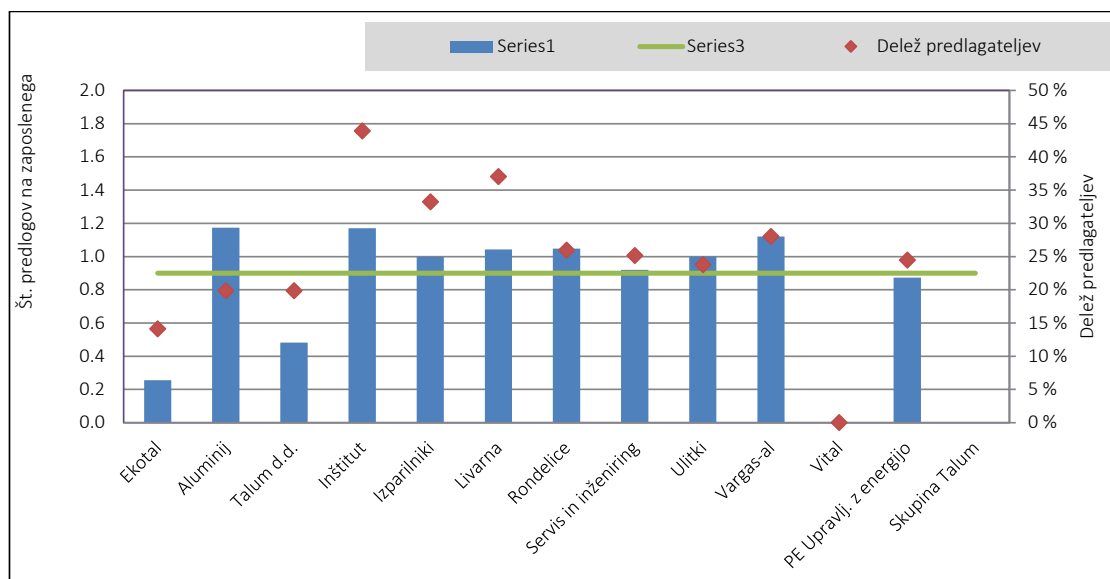
VESNA KOŠIR

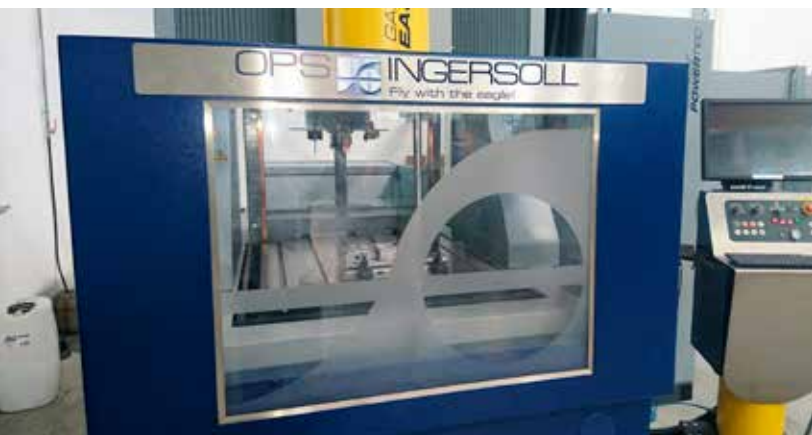
V obdobju od januarja do septembra 2017 smo prejeli 854 inovacijskih predlogov, kar znaša 0,87 predloga na zaposlenega v skupini Talum. S tem še ne dosegamo zastavljenega cilja, ki je za to leto 0,9 predloga na zaposlenega.

Struktura odobrenih predlogov:

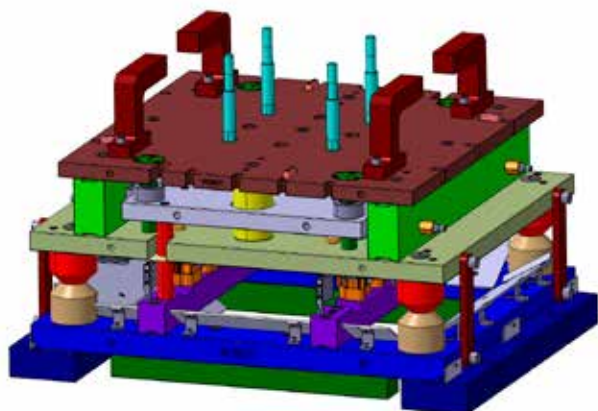
- 849 koristnih predlogov,
- 5 tehničnih izboljšav.

Največ predlogov v prvih treh mesecih tega leta so dali v PE Aluminij in družbi Talum Inštitut (1,17 predloga na zaposlenega). □

Nove pridobitve v OE Orodjarna v zadnjem letu: petosna rezkalna stroja in potopna erozija

TALUM SERVIS IN INŽENIRING

Orodjarna uspešno izdelala livni orodji

BORUT ZEMLJIČ

FOTO: ARHIV TALUM SERVIS IN INŽENIRING

Izdelava visokotlačnega orodja za projekt Oljna črpalka za VW

PE Ulitki je družbi Talum Servis in inženiring, OE Orodjarna, v začetku leta posredovala novo povpraševanje po realizaciji projekta »VW Oil pump«. Predstavljena sta nam bila oba projekta, tako za ohišje kot za pripadajoči pokrov črpalke. Sodelavci iz PE Ulitki in njihov zunanji sodelavec, ki je bil zadolžen za izdelavo konstrukcije obeh orodij, so nam poslali idejni koncept livnih orodij, na osnovi katerega smo pripravili ekonomsko kalkulacijo izdelave orodij. Že v tistem trenutku smo se zavedali, da sta oba projekta ključna za Talum, in to tako za PE Ulitki kakor tudi za orodjarno v družbi Talum Servis in inženiring, za PE Ulitki zaradi pridobivanja novih poslov in za OE Orodjarna zaradi pridobivanja referenčnih projektov in potrditve upravičenosti realizacije novih investicij v zadnjem investicijskem ciklusu.

»Upamo si in zmoremo realizirati oba projekta.«

Najožji sodelavci v OE Orodjarna smo s podrobno proučitvijo koncepta orodja analizirali tehnološke možnosti izdelave predvsem ohišja oljne črpalke za VW, ki jo je tudi naročnik ocenil kot projekt visoke stopnje tveganja. Za nas je bilo toliko bolj pomembno, da zadevo do potankosti proučimo in se z vso odgovornostjo odločimo o pristopu k izdelavi orodja. Nikakor nismo smeli zanemariti niti kadrovskih virov po posameznih operacijah, in to predvsem zato, ker z orodji takšne zahtevnosti in tudi velikosti nismo imeli izkušenj.

Orodje za ohišje VW je v veliko $1680 \times 1200 \times 1100$ mm in skupne teže 11,6 tone. V tistih zadnjih ključnih trenutkih odločitve smo upoštevali tudi mnenja posameznikov orodjarjev in sprejeta odločitve je bila enotna: upamo si in zmoremo realizirati oba projekta. Sledile so še bolj podrobne priprave na izvedbo obeh projektov. Zavedali smo se tudi, da se ob izdelavi livnih orodij lahko nadajamo še izdelave orodij za obrez, ki so pomembna prav toliko kot livna, povrhu vsega pa še z lastno konstrukcijo in posledično z večjo odgovornostjo.

Omeniti velja, da je bila projektna vrednost vseh štirih orodij 324.800 evrov.

Večino elementov smo izdelali v domači orodjarni

Projekt so nam sodelavci iz PE Ulitki zaupali 22. marca 2017 in nestrpnost smo pričakovali potrjeno dokumentacijo obeh livnih orodij. Poudariti je treba, da smo razen jarma, katerega izdelavo smo zaupali zunanjemu dobavitelju, vse druge elemente, sestavne dele in sklope orodja v celoti izdelali v domači orodjarni. Enostavno nismo hoteli tvegati z zunanjimi

dobavitelji, ker smo se zavedali odgovornosti in tudi posledic, če bi bil projekt neuspešen. Potrebni so bili tehnološka priprava dela, naročilo materiala po prejetih kosovnicah, CAM-priprava obdelave in medfazna kontrola izdelanih delov orodja, ne smemo pa pozabiti na eno ključnih opravil sestave orodja. Izpostaviti velja, da so bile ključne odločitve pri izdelavi zahtevnejših kosov sprejete v širšem krogu sodelavcev, ki so vsak po svojih izkušnjah in razmišljanju pripomogli h končnemu uspehu. Bolj ko se je projekt izdelave livnih orodij bližal zaključni fazi, bolj je bilo v OE Orodjarna čutiti neko napetost.

Prvi testni preizkus orodja

Sledil je prvi testni preizkus orodja za ohišje oljne črpalke za VW, ki smo ga skupaj z ekipo iz PE Ulitki res nestrpnost pričakovali. V časovni stiski smo še posebej pazili na kakovost, kar se je na koncu obrestovalo, saj je bil prvi preizkus pozitiven in je omogočil pošiljanje kosov na nadaljnjo

obdelavo. Dobili smo potrditev uspešno opravljenega dela. Vanj smo verjeli ves čas in niti v enem trenutku nismo dvomili v uspeh, pa čeprav je bilo nekaj zelo težkih odločitev. Podobna zgodba se je potem odvila z drugim orodjem čez dva tedna. Tudi to orodje je bilo zaključeno v predvidenem roku.

Orodjarna kot zaupanja vreden dobavitelj

Ob tej priložnosti se najprej zahvaljujem ekipi PE Ulitki, ki nam je zaupala tako zahtevna projekta. To naj bo izhodišče za naslednje projekte, ki se bodo pojavili na skupni razvojni poti. Istočasno pa velja velika zahvala in pohvala sodelavcem OE Orodjarna, ki so potrdili naše poslanstvo in vizijo, ki jo pišemo na novo v zadnjih letih. OE Orodjarna postaja tudi v segmentu izdelave tlačnih orodij za aluminijско industrijo zaupanja vreden dobavitelj in bo pomembno sooblikovala razvoj livarstva v Talumu. ■

Kakovost se jamči s certifikatom

V družbi Talum Servis in inženiring se zavedamo, da je kakovosten in cenovno sprejemljiv izdelek tisti, ki na trgu lahko preživi. Za pridobitev posla na trgu se o kakovosti skoraj ne govori več. Ustrezna kakovost se jamči s certifikatom, ki ga podjetju po uspešnem pregledu (presoji) podeli certifikacijska ustanova. V našem primeru je bila to TÜV Austria, ki je prvo presojo opravila leta 2014, prvo obnovitveno presojo pa leta 2015. Letos nam je torej certifikacijski organ veljavnost certifikata podaljšal drugič. Presoja je potekala na doslej izvedenih projektih.

MILAN HORVAT

FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Presojevalec je na ključnih projektih preveril sistem:

- naročanja osnovnega in dodatnega materiala, komponent, sklopov itd.,
- prevzema in vhodne kontrole,
- skladiščenja naročenega materiala,
- sledljivosti v skladišču,
- toka osnovnega in dodatnega materiala v proizvodnji,
- obvladovanja proizvodnje (WPS-i, varilski dnevniki, zapiski o nedovoljenih odstopanjih in napakah itd.),
- poročil o kontrolah (vmesnih, končnih), NDT-kontrolah itd.,
- AKZ-zaščite,
- potrebno dokumentacijo pri projektih,
- CE-izjave in izjave o ustreznosti.

Istočasno smo bili presojani za dva standarda, EN 3834-3 in EN 1090-2; exc2. EN 3834-3 je standard o zagotavljanju kakovosti varilskih del, EN 1090-2; exc2 pa o gradnji jeklenih konstrukcij. Kontrolno presojo, ki je potekala 19. septembra, sta opravila dva presojevalca iz TÜV Austria.

Pri presoji se je pokazalo, da je bil sistem nastavljen dobro in da izpolnjuje elemente, ki jih narekujejo standarda. Po koncu presoje so bila podana tudi priporočila za izboljšanje sistema.

Legenda:

Najpogostejše uporabljene metode NDT (Nondestructive Testing):

- VT – vizualna in optična preiskava (Visual and Optical Testing),
- RT – radiografska preiskava (Radiography),
- UT – ultrazvočna preiskava (Ultrasonic Testing),
- MT – preiskava z magnetnimi delci (Magnetic Particle Testing),
- PT – preiskava s tekočimi penetranti (Penetrant Testing),
- LT – preskušanje tesnosti z vakuumskimi komorami (Leak Testing). ■

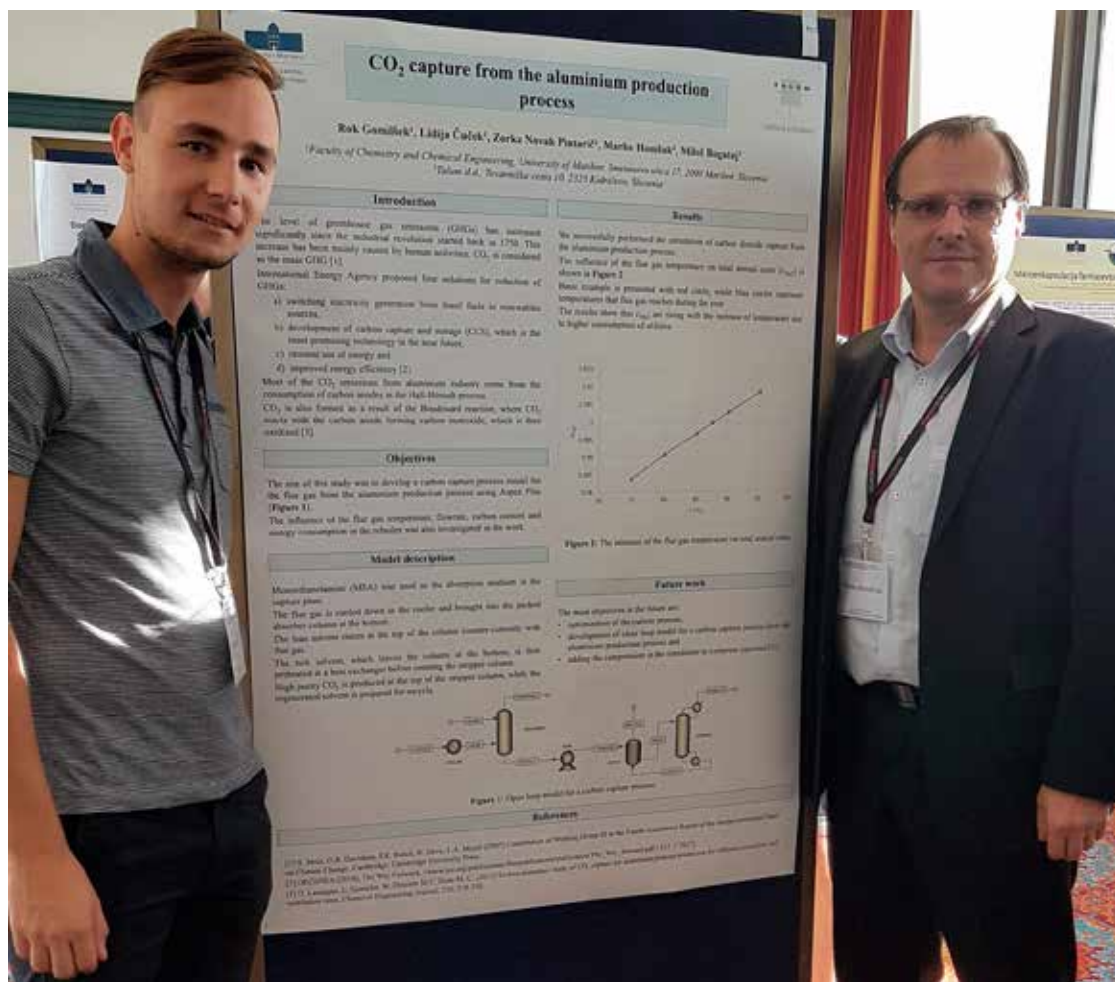

Odlična priložnost za predstavitev znanstvenega in strokovnega dela

DR. MARKO HOMŠAK

FOTO: ARHIV TALUM INŠTITUT

Tradicionalno srečanje kemikov in kemijskih inženirjev je letos potekalo od 20. do 22. septembra v Portorožu. Skupaj so ga organizirali Slovensko kemijsko društvo, fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo iz Ljubljane in Maribora ter Kemijski inštitut.

Talum je tokrat sodeloval s temo s področja zajemanja in shranjevanja ogljika. Naslov prispevka, predstavljenega na posterju, je bil »CO₂ capture from the aluminium production process«, pripravil pa ga je naš štipendist Rok Gomilšek kot vodilni avtor, soavtorji pa so bili še Marko Homšak ter kolegi s Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo iz Maribora Lidija Čuček, Zorka Pintarič Novak in Miloš Bogataj. V prispevku je bila predstavljena simulacija procesa absorpcije CO₂ na monoetanolamin s programsko opremo ASPEN PLUS z ekonomsko ovrednotenim procesom; to je bila tudi tema uspešnega zagovora magistrske naloge teden dni kasneje.

Drugi udeleženci konference so predstavili svoje dosežke na področju novih materialov, procesov in biotehnologij, recikliranja, energijske učinkovitosti v okviru razvojnih usmeritev Evropske skupnosti in Slovenije.

Strokovnega posveta se je udeležila tudi vodja laboratorija Majda Rola. Na srečanju se je zgodila zamenjava na mestu predsednika Slovenskega kemijskega društva. Novi predsednik je odslej prof. dr. Albin Pintar s Kemijskega inštituta, dolgoletni predsednik društva prof. dr. Venčeslav Kaučič pa bo njegov častni predsednik.

Slovenski kemijski dnevi so odlična priložnost za člane društva in druge zainteresirane strokovnjake s področja kemije, kemijske tehnologije in kemijskega inženirstva, da predstavijo svoje znanstveno in strokovno delo. ■

Sejem kot marketinško orodje

»Sejm bil je živ. Prodal i on je Lahom tam par volóv.« A. Aškerc, Mejnik

Sejmi so se od časov, ko je Anton Aškerc spesnil Mejnik, precej spremenili. Še vedno gre za prireditev na določenem mestu in ob določenem času, na kateri se prodaja in kupuje raznovrstno blago. A sejmi, katerih korenine segajo v pozni srednji vek, ko so obrtniki in trgovci na določen dan v mestih ponujali svoje izdelke, imajo le malo skupnega s tistimi, ki se jih udeležujemo v Talumu.

TOMAŽ KVAS

FOTO: TOMAŽ KVAS

Sejem kot zgoščena slika dogajanja na trgu

Začetki modernih industrijskih sejmov sovpadajo z naglim razvojem industrije in vedno večjim poudarkom na uvažanju in izvažanju dobrin v 19. stoletju. V primerjavi s splošnimi so specializirani industrijski sejmi bolj osredotočeni na poslovne stranke kot na končne potrošnike in praviloma stavijo na mednarodno udeležbo. Takšen sejem je tržni dogodek, na katerem razstavlja oziroma proizvajalec določene industrije predstavlja – pa tudi prodaja – svoje temeljne proizvode, storitve in inovacije zainteresiranim kupcem (na ravni podjetij) in drugim ključnim javnostim, kot so poslovni partnerji, dobavitelji ali splošna javnost. Ker prireditev omogoča takojšnjo interakcijo, sejmi ustvarjajo prostorsko in časovno zgoščen stik med povpraševanjem in ponudbo na nekem trgu. Sejem je pomanjšana slika stanja celotne panoge in pozoren opazovalec lahko hitro razbere tržne trende ter priložnosti in izzive za prihodnost. Na sejmu se ne srečujemo zgolj s partnerji in strankami, temveč seveda tudi podrobno proučimo, kaj počne naša konkurenca.

Odlično orodje za promocijo

Hitro spoznavanje trga je le ena izmed prednosti udeležbe na sejmih. Prodajna funkcija na takšnih sejmih za razliko od onih, kjer se recimo nudi suha roba, ni v ospredju. Poudarek je na promociji in širjenju

informacij, saj je sejem odlično orodje za promoviranje kompleksnejših proizvodov in storitev ter za povečevanje prepoznavnosti podjetja. Prav tako nudi enkratno priložnost za učvrščevanje odnosov s poslovnimi partnerji in širjenje mreže poznanstev z novimi stiki. V dobi elektronskega komuniciranja je neposreden stik iz oči v oči še toliko dragocenejši in ima lahko kasneje odločilno vlogo pri sklepanju poslov.

Na velikih sejmih preprosto ne smeš manjkati – sicer te ni!

Izziv je najti sejme, ki nam kot podjetju tematsko in geografsko ustrezajo. Izvedba sejmov je prav tako velik logistični zalogaj, stroški udeležbe, ki zajemajo vse, od zakupa razstavnega mesta, oblikovanja razstavnega prostora in nabave promocijskih materialov pa do nočitev in prehrane udeležencev, pa tudi niso majhni. Marsikomu se poraja dvom, ali se sejme splača obiskovati. Kljub razmeroma visokim stroškom je udeležba na sejmu v tujini še vedno eden cenovno najugodnejših načinov za graditev mednarodne prepoznavnosti blagovne znamke. Poenostavljeno rečeno, velja, da na velikih sejmih preprosto ne smeš manjkati – sicer te ni.

Če je koristi udeležbe mogoče težko oceniti, pa je škoda zaradi neudeležbe zagotovo velika. ▣

Poskrbi za svojo varnost – uporablaj obrazni ščitnik

IZTOK TRAFELA

FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Odgovornost za uporabo obraznega ščitnika

Vsak zaposleni je osebno odgovoren za uporabo obraznega ščitnika na predpisanih delovnih mestih oziroma kjer navodila za delo to zahtevajo.

Vsak posameznik ima veliko odgovornost, da poskrbi za svoje varno delo in zdravje in da se zaščiti pred vplivi delovnega okolja oziroma delovnega mesta z dosledno uporabo predpisane osebne varovalne opreme, kamor spada tudi obrazni ščitnik. Ko pride do poškodb, je žal prepozno, zato:

»Poskrbi za svojo varnost in uporablaj osebno varovalno opremo.«

Obrazni ščitnik uporabljamo pri delih, pri katerih želimo istočasno zavarovati oči in obraz pred trdnimi delci, kapljicami tekočin in brizgi jedkih snovi, za zaščito pred toplotnim in infrardečim sevanjem.

Obrazni ščitniki se večinoma uporabljajo skupaj z zaščitno čelado, lahko pa tudi samostojno. So preklopni ali nepreklopni in izdelani iz umetne snovi ali žice.

Obrazni ščitniki iz žice so namenjeni predvsem za dela pri razrezu in sekanju lesa, pa tudi za namenska dela v livarnah. Standard natančno določa mere z odprtinami med žičkami.

Obrazni ščitnik iz umetne snovi ne sme biti lahko vnetljiv in ne sme zadrževati več kot 10 odstotkov vidne svetlobe. Poleg večnamenskih obraznih ščitnikov imamo še ščitnike za specialna dela, ki jih uporabljajo na primer elektriki in livarji. V Talumu jih največkrat uporabljajo livarji in elektrolizerji ter zaposleni pri urejanju okolja. ■

Talumova šola znanja kot drevo, ki raste

Talumovi vrednoti sta med drugim tudi znanje in odličnost. To pomeni, da razvijamo naše sposobnosti, da smo željni izobraževanja in usposabljanja, da skrbimo za lastni osebni in profesionalni razvoj ter da smo pripravljeni deliti znanje z drugimi v podjetju in zunaj njega.

MATEJA HERGULA

FOTO: ARHIV TALUMA

Zaradi te vrednosti je bilo v letih od 2015 do 2017 20 mlajših sodelavcev z visoko strokovno izobrazbo vključenih v Talumovo šolo znanja. Vemo, da se učimo vse življenje, udeleženci Talumove šole znanja pa smo se zadnji dve leti učili še posebej intenzivno.

Učimo se lahko vsak dan, tudi v vsakdanjih situacijah, saj je poleg strokovnega znanja in odličnosti pomembno tudi to, kakšni smo kot ljudje. Prav to spet poudarjamo že v naših vrednotah: pomembno je, da smo odprti in sodelovalni, da sprejemamo drugačna mnenja in smo odprti za nove ideje, da znamo sprejeti kritiko in jo tudi podeliti ter pri tem ostanemo korektni, da ne pozabimo na sodelavca, se znamo ustaviti in ga poslušati.

Vsega tega smo se udeleženci učili v Talumovi šoli znanja. V šoli se je zvrstilo več predavanj, delavnic, seminarjev – vseh s temeljnim namenom: bolje spoznati sebe, svojo osebnost, navade, prepričanja, spretnosti, veščine ...

Šele ko dobro poznamo sebe, lažje in učinkoviteje delamo z drugimi, pa naj je to neposredni sodelavec, poslovni partner, podrejeni, nadrejeni. Najpomembneje je, da delamo prav, tudi ko nas nihče ne gleda, da gremo spat s »čisto« in mirno vestjo ter zavedanjem, da smo storili vse, kar je bilo v naši moči.

Šlo je za učenje tako imenovanih mehkih spretnosti in veščin, o katerih se ne učimo pri formalnem šolanju in pri katerih ne gre samo za črno in belo, prav in narobe. Na razvitost mehkih veščin vpliva veliko dejavnikov, od tega, kakšni smo kot osebnosti, do tega, iz kakšnega okolja izhajamo, kakšno vzgojo smo imeli, kakšne so naše vrednote in motivacija – vse to so stvari, o katerih se ne pogovarjamo veliko, so pa zelo pomembne, če ne celo ključne, pri tem, kako opravljamo svoje delo.

Spoznali in učili smo se, katere vedenjske vzorce prevzemati, kako komunicirati s težavnim sogovornikom, kako razreševati konflikte, katere vloge v timu prevzemati, kako ciljno načrtovati, kako voditi sestanke, kako spodbujati kreativno razmišljanje, kako pomembna je neverbalna komunikacija, kako pomembno je poznati podatke o poslovanju skupine Talum ...

Vsi vključeni imamo isto stopnjo izobrazbe, vendar pa je naše vedenje različno, kar pomeni, da na tem lahko delamo in se spreminjamo – s tem pa nenehno rastemo. Kot smo napisali v zahvali, nam je Talum postavil trdne temelje: ima dolge in globoke korenine, zdravo in stabilno deblo, mi smo pa njegove veje. Na nas je, v kako dolge in razvejene veje bomo zrasli in kakšno krošnjo bomo skupaj razvili. ▣

»Rondeličarji« na ekskurziji v podjetju Tubex v Wolfsbergu

V torek, 10. oktobra 2017, smo za sodelavce iz PE Rondelice, ki so v zadnjem letu prispevali vsaj en koristen predlog, organizirali ogled proizvodnje aluminijastih tub v podjetju Tubex v Wolfsbergu.

TOMAŽ GODICELJ

FOTO: ARHIV PE RONDELICE

Skupina Tubex velja za enega največjih proizvajalcev aluminijastih tub na svetu. Letno proizvedejo 1,3 milijarde tub. Večino prodajo v Evropi, nekaj pa tudi v Severni Ameriki. Aluminijaste tube proizvajajo na treh lokacijah: na Slovaškem, v Rusiji in Avstriji. Tovarna v Wolfsbergu na avstrijskem Koroškem je bila zgrajena leta 2002. Tu večinoma izdelujejo aluminijaste tube za farmacijo. V pogonu imajo 10 modernih linij za tube, ki obratujejo 24 ur na dan in 7 dni v tednu. Letno proizvedejo okoli 300 milijonov tub s premeri od 11 do 40 mm. V tej tovarni je zaposlenih 220 ljudi.

Zaradi strogih zahtev farmacevtskih standardov poteka pakiranje tub v zaprtih prostorih (clean rooms). V teh prostorih vzdržujejo posebne mikroklimatske razmere, vstop gostom pa v te prostore žal ni dovoljen.

Talum je začel skupini Tubex dobavljati rondelice pred več kot petnajstimi leti. Danes veljamo poleg Neumana, ki je del skupine Tubex, za najpomembnejšega dobavitelja rondelic.

Naši gostitelji so nam podrobno razložili njihov proizvodni proces. Poudarili so, da brez kakovostnih rondelic obratovanje njihovih linij s hitrostjo 200 kosov na minuto in s tem učinkovita proizvodnja tub ne bi bila mogoča.

Udeleženci ekskurzije smo bili nad vidnim navdušeni. Dobili smo dodatno potrditev o pomembnosti naših prizadevanj na področju kakovosti in stalnih izboljšav v procesu izdelave rondelic.

Marija Feguš

Strokovna ekskurzija h kupcu Tubex je bila priložnost, da sem se od blizu in v živo seznanila s postopkom predelave in nadaljnega namena uporabe naših rondelic. Pri sprejemu samem in vodenju skozi proizvodni proces sem spoznala, da smo pri kupcu zelo cenjeni.

Irena Širovnik

Na deževno torkovo jutro smo se sodelavci PE Rondelice podali na pot proti Avstriji. Tokrat smo si ogledali proizvodnjo našega kupca Tubex v Wolfsbergu. Čudovita lokacija in urejena okolica sta me presunili. Najbolj mi je bilo všeč strokovno vodenje tehnologije. Popeljal nas je skozi celotno proizvodnjo. Ponosna sem bila, ko sem na liniji videla naše rondelice. Lahko rečem, da sem bila z videnim v Tubexu zelo zadovoljna. Zahvaljujem se direktorju in vsem drugim, ki so sodelovali pri organizaciji te nepozabne ekskurzije. Pa drugo leto spet ... ■

Vzorci aluminija

od vzorčenja do analiz na optičnem emisijskem spektrometru

VALERIJA ROJKO

FOTO: ARHIV TALUM INŠTITUT

Vzorke aluminija vzorčijo v poslovnih enotah Livarna, Rondelice in Ulitki ter v elektrolizi (PE Aluminij) iz taline aluminija v kokile s predpisanim načrtom, tako da oblika vzorca odgovarja načrtu kokile.

Cevna pošta

Vzorke iz livarn dobivamo po pnevmatski cevni pošti, vzorce aluminija iz elektroliznih peči pa v laboratorij prinesejo iz elektrolize. Pnevmska cevna pošta je mreža cevi in postaj, preko katerih v laboratorij družbe Talum Inštitut prihajajo vzorci. Letos je bila obnovljena, to delo pa je opravilo podjetje Viptronik.

Postopek preverjanja vzorca

Ko vzorec prispe v laboratorij, ga najprej vizualno preverimo, in če je ustrezen, sledi meritev radioaktivnosti, tako imenovane hitrosti doze, izražene v mikrosivertih na uro ($\mu\text{Sv/h}$). Radioaktivnost merimo z merilnikom Rados na končnih vzorcih. Na koncu je še registracija vzorca z naslednjimi podatki:

- številka šarže ali številka peči,
- oblika,
- kvaliteta in
- oznaka vzorca.

Priprava vzorca

Po registraciji sledi priprava vzorca na avtomatskem rezkalniku, na katerem z rezkanjem odstranimo 3 mm površine vzorca, ter nato analiza na optičnem emisijskem spektrometru (kvantometru).

Analiza vzorca

Po končani analizi se povprečje treh posamičnih meritev avtomatsko prenese v laboratorijski informacijski sistem (LIMS), iz katerega so podatki na razpolago vsem uporabnikom na spletni strani ali v obliki tabel, do katerih lahko dostopajo. Če je odstopanje med posamičnimi meritvami na spektrometru preveliko, je vzorec nehomogen in treba je odliti novega.

Povprečen čas od sprejetja vzorca v laboratorij do konca analize je okrog 10 minut, odvisno od predhodnega števila vzorcev, oziroma 5 minut, če v čakalni vrsti ni vzorcev.

Zagotavljanje kakovosti

Za preverjanje pogojev optičnega emisijskega spektrometra pred analizo vzorcev aluminija uporabljamo certificirane referenčne materiale Alcan, Suisse in Hydro, s katerimi vodimo kontrolne karte in zagotavljamo točnost analiz. Kakovost rezultatov zagotavljamo tudi s sodelovanjem v medlaboratorijskih primerjalnih preskušanjih pri tujih organizatorjih,

kot sta na primer ASTM in IfEP, vsako leto pa Talum Inštitut tudi sam organizira medlaboratorijsko primerjavo aluminija ali aluminijeve zlitine, h kateri povabimo večje število udeležencev, sodelujemo pa seveda tudi sami.

Vzorec aluminija (gobica)

Akreditacija

Od leta 2004 smo akreditirani pri Slovenski akreditaciji (LP-045) po SIST EN ISO/IEC 17025, med drugim tudi za področje optične emisijske spektroskopije za analize aluminija in aluminij-silicijevih zlitin po standardu SIST EN 14726. Vsa ocenjevanja, tudi letošnje, so bila doslej uspešna, za kar gre zahvala vsem sodelavcem, ki delajo pri kvantometru, za natančno in dobro opravljanje dela ter vsem drugim, ki so udeleženi pri vzdrževanju sistema kakovosti laboratorijskega preskušanja.

Leta 2016 smo na optičnem emisijskem spektrometru analizirali 96.894 vzorcev (povprečno 8.074 na mesec), v prvi polovici leta 2017 pa že 53.474 vzorcev (povprečno 8.912 na mesec).

Prostor s »kvantometrom«

Nabava novega robotiziranega optičnega emisijskega spektrometra

Z večanjem proizvodnje aluminija se povečuje število vzorcev aluminija in s tem analiz na kvantometru, zato v prihodnjem letu planiramo nabavo novega robotiziranega optičnega emisijskega spektrometra. S tem bo obstoječa oprema postala potrebna oprema v »rezervi«, saj si tako pomembnega dela analitskega procesa in celotne proizvodnje aluminija ni mogoče predstavljati brez dvojne-ga varovanja. □

MOJ DELOVNI DAN

Strankam s problemi ponujamo rešitve

Borut Kostanjevec, Talum Servis in inženiring

GREGOR JURKO

FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

V Talum sem prišel junija 2012 kot komercialist za prodajo v Strateški komerciali. Takoj po prihodu sem začel delati za hčerinsko družbo Talum Servis in inženiring, kjer sem v prodaji zaposlen še danes. Servisna dejavnost je skupaj s podjetjem rasla že od ustanovitve matičnega podjetja Talum, na zunanji trg pa se je Talum Servis in inženiring začel intenzivneje usmerjati po letu 2010. Začetek je bil relativno težak, saj smo morali iz nabora storitev, ki smo jih opravljali za notranje kupce, oblikovati ponudbo, ki bo zanimiva tudi za zunanji trg.

Na začetku naših »zunanjih« aktivnosti smo iskali predvsem posle s področja vzdrževanja. Hitro smo ugotovili, da zaradi omejenih virov, potreb Taluma in sezonske narave teh del te priložnosti za nas niso primerne. Uspešno zaključen projekt v Argentini je za nas in našo samozavest zelo pomemben, saj smo vzporedno z dokončanjem projekta svojo ponudbo za zunanji trg preoblikovali, pa tudi znotraj Taluma nam je zaradi tega projekta uspelo pridobiti pomembne referenčne projekte. Današnja ponudba na zunanjem trgu je osredotočena na prodajo tehnoloških rešitev na področju klasičnega in nagibnega gravitacijskega kolkilnega litja, avtomatizacije obdelave ulitkov na področju visokotlačnega litja, procesne avtomatizacije, strojegradske, ponujamo pa tudi storitve varjenja, storitve orodjarne in servisne delavnice ter obnovo ognjeodpornih obzidav.

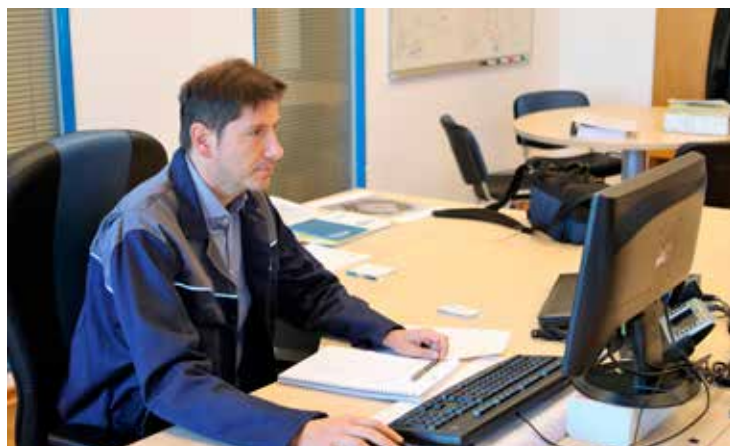
Osnove za planiranje prodajnih aktivnosti si zastavimo z letnim planom prodaje, ki ga podrobno razčlenimo po področjih prodaje in kupcih. Pri delu mi je v pomoč računalniški program za upravljanje kupcev Probus, v katerem beležim klice, aktivnosti in status določenega posla po posameznih kupcih. Na leto se udeležimo vsaj dveh sejmov, veliko imamo stikov z novimi kupci. Službene poti predstavljajo okoli 25 odstotkov

mojega delovnega časa, velik del preostalega časa namenjam obdelavi kontaktov, ki jih dobim na različnih strokovnih posvetih, sejmih in na internetu. Med tako zbranimi kontakti iščem tiste, ki imajo aktualen problem – mi temu pravimo bolečina, čemur sledi obisk oziroma sestanek z osebo, odgovorno za določeno področje, ki ga problem tudi najbolj zadeva. Prvi sestanek po registraciji določenega problema, ki ga imenujemo tudi sestanek s sponzorjem v določenem podjetju, je za nas zelo pomemben. Cilj sestanka je priti do glavnega problema gostitelja, ugotoviti, kakšne posledice mu ta problem povzroča, kakšni so razlogi za obstoj problema, ter skupaj z njim zgraditi vizijo rešitve oziroma izvedeti, koga vse v gostiteljevem podjetju problem še zadeva in kakšen odnos imajo do problematike predvsem vodje in direktor. Na podlagi prejetih informacij pripravimo tehnični koncept rešitve, realen časovni okvir in strošek za implementacijo rešitve, prav tako pa na podlagi prejetih informacij izračunamo vrednost za kupca oziroma kako bi naša rešitev vplivala na njegove trenutne stroške, v kolikšnem času bi se investicija povrnila, kar je izhodišče za pripravo okvirne cene projekta. Po teh fazah se je treba dogovoriti za sestanek z odločevalci v tem podjetju in vse ugotovitve validirati.

Ob komunikaciji s kupci je nujno tudi komuniciranje v našem podjetju, kjer je treba povezati strokovnjake z različnih področij, ki so ključni pri pripravi konceptov in ponudb. Ko gre za kompleksnejše probleme, ki zahtevajo pripravo koncepta, glavno delo opravi vodja konstrukcije, ki pripravi konceptualno rešitev problema, pri oceni vrednosti pa sodelujejo še vodje projektov in organizacijskih enot. Običajno predstaviva rešitev kupcu skupaj z vodjem konstrukcije ali vodjem projekta.

Poleg tega, da sem odgovoren za upravljanje poslovnih priložnosti, sem odgovoren še za zaključevanje poslov oziroma pridobivanje naročil, spremljanje odprtih poslov, za kontrolo nad odprtimi posli, sodelovanje v procesu reševanja reklamacije. O tem poročam enkrat mesečno na sestanku poslovnega odbora našega podjetja, na katerem so poleg direktorja zbrani vodje organizacijskih enot in še nekateri odgovorni za posamezna področja.

Delo v prodaji storitev je zelo dinamično, vsak posel obravnavamo kot projekt, skoraj vsaka rešitev je novost na določenem področju, ena prodaja ni enaka drugi. Vesel sem, da z ekipo dobro sodelujemo in večamo število referenc. Poleg prodaje obstoječih rešitev prav tako pozorno spremljamo priložnosti v stroki oziroma probleme livarjev in iz tega črpamo razvojne priložnosti, ki so ključne za naš razvoj in rast. ■

NAPOVEDNIK DOGODKOV

SLUŽBA ZA ODNOS Z JAVNOSTMI
FOTO: SPLET

Ne zamudite

November 2017

7. november	Ekskurzija za inovatorje v Steklarno Hrastnik
11. november	31. Popotovanje po Levstikovi poti
	Ekskurzija – Livarna Titan Kamnik
21. november	Tovarniški praznik
23. november	Srečanje z upokojenimi sodelavci
24. november	Srečanje z zaposlenimi
25. november	Dan odprtih vrat
29. november	Ekskurzija – Kovinoplastika Lož

Vozilo prihodnosti se bo odločalo namesto človeka

Pogovor z dr. Matjažem Kormanom,
osrednjim gostom Talumovega 6. Dneva inovativnosti

Tokratni pogovor z dr. Matjažem Kormanom, osrednjim gostom letošnjega, 6. Dneva inovativnosti, smo zastavili nekoliko drugače. Gre namreč za povzetek pogovora s prireditve same ter za motivacijski govor, ki ga je dr. Korman pripravil za naše zaposlene. Za vse tiste, ki se torej letos niste udeležili prireditve, je to možnost, da v pogovoru spoznate razmišljanja tega slovenskega vizionarja, ki kroji prihodnost Audijskega. Tisti, ki ste bili na 6. Dnevu inovativnosti, pa lahko z branjem še dopolnite informacije, ki ste jih pridobili.

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: STANISLAV KOZEL

Zase ste dejali, da ste po duši »čistokrvni strojnik«. Kako se to odraža pri vašem delu in kaj pravzaprav pomeni biti »čistokrvni strojnik«?

Čistokrvni strojnik – tega poklica v prihodnosti žal ne bo več. V prihodnosti bo strojništvo le področje, ki bo človeku omogočalo dobro osnovo za razmišljanje. Strojnik po mojih izkušnjah mora pogledati čez rob krožnika, kar pomeni, da zna na stvari pogledati širše in iz drugačnega zornega kota. To je značilnost strojništva. Ne gre namreč za vedo, ki bi bila specifično natančna, saj posega na več različnih področij, kot so: metalurgija, znanost o materialih, motoroznanstvo ... Vse to v prepletu omogoči strojniku, da razvija nove ideje in razmišlja o inovacijah.

Velikokrat slišimo, kako pomembna je strast človeka pri njegovem delovanju. Pa je po vašem mnenju to res dovolj? Kolikšen del pri tem nosijo izobraževanje, nadgrajevanje znanja, vztrajnost in na drugi strani tudi odprtost in sodelovanje?

Najpomembnejši je odnos do razmišljanja in do dela. Moj slogan je, da se človek celo življenje uči, saj se nihče ni rodil pameten. Če se najde skupek enako razmišljujočih ljudi, potem lahko – tako kot tudi v vašem primeru – nastanejo izjemni dosežki, novi izdelki, novi pristopi do dela, nova razmišljanja ter posledično razvoj podjetja.

V prejšnjem vprašanju smo omenili tudi odprtost in sodelovanje. To sta dve, lahko bi rekli, ključni lastnosti delujočega tima. V Audiju vodite ekipo tridesetih strokovnjakov, ki so zelo različni po strokah, nacionalnosti, starosti, spolu. Kaj je po vaših izkušnjah potrebno za vodenje takšnega tima?

Res je. Moj tim je zelo raznolik. Imam delavce, ki že 40 let delajo pri Audi in so tik pred upokojitvijo, a so kljub temu zelo motivirani in se spopadajo z novimi tehnologijami. Ti ljudje so pravi Bavarci, kar je primerljivo z nami Štajerci, saj zelo podobno razmišljamo. Tudi ko nam ne uspe, se poberemo in se trudimo delati naprej. Ta skupina zaposlenih je zelo pomembna, ker ima veliko izkušenj, ki jih prenaša na mlajše sodelavce. Druga skupina so mladi. To so zelo nemirni ljudje, ki razmišljajo drugače. Ljubše jim je delo za računalnikom kot ukvarjanje z materijo in proizvodnjo. Medtem ko delajo v timu skupaj s starejšimi sodelavci, se naučijo drugačnih pogledov, drugačnega razmišljanja. Sam imam zelo rad takšne mešane delovne skupine. V mojem oddelku je tudi kar precej žensk. Če moški in ženske sodelujejo, potem je v timu čisto drugačna klima. Moški se drugače obnašamo, če so v naši bližini ženske (smeh). Stereotip, da ženska ne more postati dobra strojnica ali razvojnica, ne velja. V timu imam sodelavko, ki je stara 27 let in vodi projekt novega električnega vozila A4, naslednika vozila A5. Menim, da bo na svoji poslovni poti zelo uspešna. Timi, v katerih so sodelavci različni glede na spol in starost, so zelo dobrodošli. Če jih znaš pravilno povezati, je lahko motivacija v timu zelo dobra.

V kolikšnem času bodo po vašem mnenju električna vozila v resnici prava konkurenca bencinskim?

Nihče ne zna natančno definirati, kdaj se bo zgodila točka preloma, ko se bo prodalo več električnih vozil kot bencinskih. Predvidevam pa, da bo to nekje med letoma 2020 in 2022.

Kako bodo po vašem mnenju mlade generacije vodile delovne procese v primerjavi z načinom vodenja danes in v preteklosti?

Vsekakor bo to zanje velik izziv, ne vidim pa ovir in težav, zakaj tega ne bi zmogle. Trenutno smo na tem mestu mi in od nas je odvisno, kako jih bomo pripravili na pot, ki jih čaka. Pomembno je, da upoštevamo njihov pogled na življenje, kajti če ne bomo znali njihovega načina razmišljanja integrirati v naše poslovanje, potem na dolgi rok ne bomo uspešni.

Nam lahko opišete svoje začetke in poslovno pot, ki vas je pripeljala v Audi?

Rojen sem bil v Mariboru. Tam sem obiskoval Srednjo tehnično šolo, nato pa sem se odločil za študij v Gradcu. Na fakulteti sem študiral strojništvo. Izbral sem področje razvoja motorjev z notranjim izgorevanjem ter področje razvoja emisij in plinov. Zaposlitev sem dobil na inštitutu, kjer sem delal kot razvojni asistent in v tem času tudi doktoriral. Po doktoratu sem se zaposlil v največjem podjetju za razvoj motorjev

»Strategija, ki si jo je zastavilo vodstvo Taluma, je ključnega pomena. V tovarni sem namreč videl motivirane ljudi, nove izdelke in strateške pozicije. Prepričan sem, da vam bo s takšnim načinom uspelo.«

z notranjim izgorevanjem. Delal sem pri projektu razvoja avtomobila Audi A1 e-tron in s tem projektom me je Audi dobesedno kupil. Tako so bili namreč zadovoljni z mojim delom, da so me zaposlili in mi kot prvi izziv zaupali razvoj specialnih blindiranih vozil in e-vozil, kasneje pa sem začel delati na področju konceptnih vozil. Pred pol leta sem prevzel vodenje projekta razvoja celotne platforme vozila od njegovega razvoja do proizvodnje.

Kako rešujete reklamacije uporabnikov vozil?

Ves čas opazujemo, kaj se dogaja na trgu, saj smo kupcem dolžni zagotoviti odpravo napak na vozilu, če se pojavijo. Prvi stik s kupcem ima prodajalec vozila, ki nam posreduje informacijo o tem, da se je na vozilu pojavila napaka. Ta podatek gre nato v analizo. Če je napaka znana, jo nemudoma odpravimo. Če se s to napako do takrat še nismo srečali, služba za kontrolo kakovosti ugotovi, ali je napaka nastala že v konstrukciji vozila ali potem v proizvodnji. Ko je vse to definirano, se lotimo odpravljanja napake.

Povzetek motivacijskega govora dr. Matjaža Kormana

Povratna informacija od kupcev

Na kratko bom poskušal predstaviti, kaj vse vpliva na konceptni razvoj vozila in kako pomembne so pri tem inovacije.

Vzemimo za primer električno vozilo Audi A5, ki smo ga danes razstavili pred restavracijo Pan v Kidričevem in ki je ta trenutek v naši serijski proizvodnji. Kupci ga že vozijo in od njih smo pridobili povratne informacije, kako se to vozilo v praksi obnaša.

Te informacije pa niso dovolj, da bi lahko predvideli razvoj vozila v prihodnosti.

Pogled v stekleno kroglo

Če želimo razviti vozilo, ki bo v prihodnosti tržno uspešno, moramo pogledati v stekleno kroglo. Razvojni cikel vozila je namreč pet let. Za pet let vnaprej moramo torej napovedati, s katerimi ovirami se bomo srečevali in kako se bo to vozilo takrat obnašalo. Prav zaradi tega zbiramo ogromno informacij z različnih področij.

Metodologija razvoja novega vozila

Ena izmed teh informacij je, kdo bo uporabljal vozilo in na kakšen način. Kot primer naj povem, da vozniki v Ameriki uporabljajo vozilo na drugačen način kot v Evropi ali na Kitajskem.

Zelo pomemben podatek je čas – kdaj bo vozilo, ki ga razvijamo, prišlo na trg? Zavedati se je namreč treba, da se okolje spreminja in da se v petih letih lahko spremeni zakonodaja (strožji zakon glede emisij).

Pomembna je naša konkurenca (Mercedes BMW). Z vidika konkurence so zelo pomembne inovacije, ki jih implementiramo v naša vozila. Kupcem ne smemo ponujati enakih tehničnih rešitev kot konkurenca, temveč se moramo od nje razlikovati. Te rešitve namreč privabljajo kupce. Določiti moramo karakteristike našega proizvoda: ali bomo razvili vozilo tipa limuzina, kupe ali terensko vozilo.

Pri vozilu se nam zdi pomembna informacija tudi to, kako naša vozila doživljajo uporabniki. Je kaj takšnega, kar bi lahko izboljšali? So se pojavljale napake?

Zanima nas tudi, v kakšni količini bomo proizvajali vozilo, ki ga razvijamo. Ga bomo proizvajali v velikih količinah ali v manjših serijah? Vozila, ki jih prodajamo v večjih količinah, imajo namreč drugačne karakteristike, ki so odvisne od cene vozila. Vozilo, ki ga proizvajamo serijsko, je cenejše od prestižnih vozil, cena pa določa, koliko bomo v to vozilo investirali.

Če pogledam izdelke, ki jih proizvajate v Talumu, potem lahko rečem, da se metodologija njihovega razvoja ne razlikuje bistveno. Ko razvijate vilice za motor KTM, morate odgovoriti na podobna vprašanja.

»Nihče ne zna natančno definirati, kdaj se bo zgodila točka preloma, ko se bo prodalo več električnih vozil kot bencinskih. Predvidevam pa, da bo to nekje med letoma 2020 in 2022.«

Vidiki razvoja vozila

Pri razvoju vozila gre za skupek različnih vidikov, ki jih moramo upoštevati. Nanašajo se na karoserijo, podvozje, dizajn, pogon itd. Dizajn vozila je za Audi strateško eden najpomembnejših vidikov oziroma panog. Dizajn se je z leti spreminjal. Trenutno stavimo na športne ostre linije. Pri odločitvah glede pogona si vsakič zastavljamo vprašanje, kako dolgo bomo še vozili avtomobile z notranjim izgorevanjem. Vsi namreč vemo, da je prihodnost rezervirana za električna vozila, a trenutno je naš zaslužek povezan s proizvodnjo bencinskih avtomobilov. Ne moremo namreč kar čez noč sprejeti odločitve, da avtomobilov z notranjim izgorevanjem ne bomo več proizvajali, saj bi se zdaj malo ljudi odločilo za nakup električnega vozila. Posledično bi imeli manj dobička in tako manj sredstev za vlaganje v razvoj. Po drugi strani pa v Evropi še nimamo ustrezne infrastrukture, ki bi bila pripravljena za električna vozila. Zamislite si na primer, da bi imeli v Sloveniji ta trenutek milijon električnih vozil in bi vsa ta vozila želeli napolniti. Bilo bi nemogoče. Po drugi strani pa se bo z večjo uporabo električne energije spremenila tudi njena obdajitev. Gre torej tudi za makroekonomske dejavnike, ki se bodo v prihodnosti spreminjali.

Vozilo Q7 e-tron

To je veliko terensko vozilo, ki bi ga radi elektrizirali. V ta namen smo motor z notranjim izgorevanjem kljub težavnosti prilagodili na način, da smo lahko v vozilo vgradili baterijo. To vozilo je že v serijski proizvodnji in ga lahko tudi že naročite. Z vozilom se lahko peljete od 50 do 70 km na električni pogon, 250 km pa lahko opravite z motorjem z notranjim izgorevanjem. To je vozilo za prihodnost. Težava je namreč v tem, da razvoj električnih vozil trenutno še ne omogoča, da bi se z njimi lahko peljali od 500 do 600 km. Ni pa tudi možnosti, da bi vozilo vmes napolnili. Gre torej za neko vmesno stopnjo, ki jo je treba premostiti.

To vozilo je posebno tudi zaradi inovacije v obliki vgrajenega asistenta, ki se samodejno odloča, v katerem primeru bo vozilo uporabilo električni oziroma bencinski pogon.

Asistent za avtonomno vožnjo

Zakaj je navedena inovacija tako pomembna? Gre za predhodnik avtonomne vožnje vozila. Asistent oziroma računalniški program, ki je vgrajen v vozilo, ves čas zbira podatke o cesti, o vozilu in se na podlagi teh podatkov odloča. Vzemimo za primer London. V mestu razmišljajo, da bodo uvedli zakon, po katerem bo v centru mesta dovoljena le vožnja z vozili na električni pogon. Z vozilom se boš do obrobja mesta lahko pripeljal na bencinski pogon, energija v bateriji, vgrajeni v vozilo, pa bo morala zadostovati za vožnjo po mestu. Če je ne bo dovolj, se ne boš mogel voziti. V tem primeru bi asistent izračunal, kako optimalno izkoristiti oba vira energije. Ta inovacija je že korak v avtonomno vožnjo, saj se računalnik odloča namesto nas.

Novo vozilo Audi A8

V našem novem vozilu A8, ki bo prišlo na trg februarja 2018, bo asistent že nadgrajen z avtonomnim asistentom. To pomeni, da bo avto lahko brez pomoči voznika vozil po avtocesti s hitrostjo 120 km/h. Kot vidite, smo si zastavili strategijo razvoja, ki je povezana z inovacijami. Ta razvoj se dogaja postopoma.

Izjemno hiter razvoj na področju informacijske tehnologije

Podjetja, ki se ukvarjajo z razvojem informacijske tehnologije, jo razvijajo izredno hitro in so lahko na ta način na trgu pred nami, zato smo se v Audiju odločili, da bomo programsko opremo v avtomobilih posodabljali vsaki dve leti. Tudi s temi strateškimi izzivi se je treba soočiti.

Umetna inteligenca

V prihodnosti bodo avtomobili vozili sami, saj bodo imeli vgrajeno umetno inteligenco. To ni nikakršna znanstvena fantastika, temveč realna stvar v bližnji prihodnosti, saj se ta vozila v tem trenutku že razvijajo. Umetna inteligenca, vgrajena v vozilo, se bo sposobna odločati namesto človeka. Avtomobil bo imel vgrajene kamere, senzorje in programsko opremo, ki se bo v realnem času sposobna odločati glede na razmere na cesti. Vozila bodo v serijski proizvodnji že med letoma 2022 in 2025. ■

6. Dan inovativnosti

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: STANISLAV KOZEL
ALEKSANDRA JELUŠIČ

Dr. Stanislav Kores, vodja strateškega razvoja

Inovativnost, stalne izboljšave, uporaba različnih tehnologij, razvoj novih proizvodov in storitev, spodbujanje talentov so izhodišča, skupna vsem, ki jih poganja želja po spremembah. Letošnji Dan inovativnosti so zaznamovali zanimivi dogodki, katerih delček je lahko vsak doživel in občutil. Bilo je pestro in zanimivo. Dan inovativnosti dokazuje, da imamo v podjetju ustvarjalne, kreativne in inovativne ljudi in je praznik vseh talumovcev. Čestitam in zahvaljujem se vsem nagrajencem in predlagateljem. Bodite dosledni in vztrajni še naprej, delajte v ekipi in gojite zaupanje, strokovnost in dobre odnose, predvsem pa ohranite dobro voljo. Pogumno naprej!

Vesna Košir, skrbnica inovativne dejavnosti

Kot skrbnica inovativne dejavnosti menim, da nam je 6. Dan inovativnosti odlično uspel. Za to se je treba zahvaliti celotni ekipi, ki se je trudila, da tudi tokrat program za naše zaposlene na ta dan naredi čim bolj zanimiv in poučen. Rdeča nit tokratnega Dneva inovativnosti je bil »trajnostni razvoj« in resnično smo se trudili, da ta apel prepletemo ne samo v inovativne predloge, temveč v dogodek kot celoto. S tem povezana je bila namreč letošnja delavnica »Upam si!«, osrednji gost prireditve in nagrade, ki so jih prejeli nagrajenci (chipolo, doživetje v Audiju in delavnica team buildinga). K temu lahko dodamo še malico, za katero so se s svojo kreativnostjo potrudili sodelavci iz Vitala, aluminijasti vrči za vodo iz pipe, ki so po inovativnem predlogu naših sodelavcev zamenjali plastenke, ter priznanja, simbolično izdelana iz aluminija. Vse to so delčki, s katerimi dajemo težo inovativnosti, ki je v teh letih prerasla v način življenja, saj ne gre za stvar enega samega dne, temveč prežema naše vsakodnevno delovanje tako v poslovnem kot tudi v zasebnem smislu. Čestitke vsem nagrajencem ter spodbuda tistim talumovcem, ki imate ideje, a še niste zbrali poguma, da bi jih predlagali. Upajmo si, saj skupaj zmoremo skoraj vse!

Mag. Borut Žuran, predsednik komisije za presojo predlogov

Tema letošnje akcije Upam si! Odgovorna proizvodnja in poraba za trajnostni razvoj skorajda ne bi mogla obravnavati širšega področja in nagovarjati širšega občinstva. Z zavezanostjo k inovacijam in idejam ste zaposleni spet dokazali, da je inovativnost treba gojiti in organizirati, ker ni samo-umevna, odvisna je predvsem od posameznikov, ki sodelujejo v proizvodnem procesu. Z odgovorno proizvodnjo in porabo neposredno vplivamo na kulturo in odnos posameznika, podjetja, zaposlenih in okolja, v katerem živimo, da vsi skupaj razmišljamo in delujemo trajnostno, za trajnostni razvoj. Nazorno definicijo trajnostnega razvoja je leta 1987 prispevala norveška političarka Gro Harlem Brundtland in se glasi: »Trajnostni razvoj zadovoljuje potrebe sedanjega človeškega rodu, ne da bi ogrozili možnosti prihodnjih rodov, da zadovoljijo svoje potrebe.« Ali povedano drugače: stvari ne želimo izboljševati samo zase, ampak tudi za prihodnje rodove. In prav v tem duhu je komisija pregledovala in ocenjevala vaše predloge. Predlogi so bili ocenjeni na osnovi več kriterijev: kako je ideja razdelana in koliko je izvirna, kakšen pomen ima za skupino Talum ter kakšen je njen potencial za dejansko izvedbo. Komisijo so sestavljali: Marjan Rebernišek, Boris Šegula, Natalija Vindiš, Franc Karo, Tomaž Kvas, Matej Ernecl, Vesna Košir in Borut Žuran (predsednik). Komisija je soglasno izbrala pet zmagovalnih idej. Iskrene čestitke predlagateljem zmagovalnih predlogov in vsem, ki ste sodelovali v akciji Upam si. Upam si trditi, da je tema letošnje akcije pokazala, da »majhne« ideje niso prezrte in da so pomemben del inovativne dejavnosti, saj brez njih prav tako ni razvoja podjetja. Že res, da ne premikajo gora, a bistveno je, da premikajo meje v naših glavah.

Dan v znamenju inovativnosti

Dan inovativnosti je bil v znamenju različnih dogodkov, popestrili pa smo ga še z raznimi dodatki, ki jih navajamo v nadaljevanju.

Alu pločevinke za vodo s Talumovim logom

Te pločevinke bodo postale stalnica v sejnih sobah, na sestankih, izobraževanjih, delavnicah in bodo zamenjale plastenke. Pločevinka je izdelana iz Talumove rondelice (v sodelovanju s podjetjem SIGG). Na ta način smo ustekleničeno vodo zamenjali z vodo iz pipe in s tem opozorili na racionalno uporabo vode ter na pomen zadostnega uživanja te življenjsko pomembne tekočine.

Več na: www.bodieko.si/pijte-vodo-tudi-ko-niste-zejni

Inovativna malica

Sodelavci iz restavracije Pan vsak dan dokazujejo svojo izvirnost pri pripravi hrane, po čemer je restavracija prepoznavna, tokrat pa so za sodelavce pripravili še posebno presenečenje, saj so nam postregli z inovativno malico in posladkom. Hvala za izvirnost in trud!

Alu priznanja za naše nagrajence

Papir smo zamenjali z aluminijem, tako da so naši nagrajenci tokrat namesto listin dobili alu priznanja.

Predstavitve naprednih tehnologij

Skupina Talum je s svojimi izdelki vpeta v avtomobilsko industrijo. Poslovno sodelujemo z avtomobilskim koncernom VW, saj mu že nekaj let dobavljamo aluminijaste livarske zlitine, začeli pa smo proizvajati tudi visokotlačne ulitke za vozila VW. Na Dan inovativnosti smo si pred jedilnico lahko ogledali avtomobile VW ter pokukali pod pokrov avtomobila oziroma v njegovo notranjost. Sodelavci smo se lahko poučili o izzivih e-mobilnosti in o drugih tehnoloških izzivih, ki jih prinaša prihodnost.

Izjave zaposlenih

Aleš Predikaka

Iz leta v leto se v Talumu bolj zavedamo pomembnosti inovativnih predlogov, same inovativnosti in akcije »Upam si«. Letos se je to videlo tudi po udeležbi na osrednji prireditvi, saj se je udeležilo večje število zaposlenih kot v prejšnjih letih. Prireditev je bila organiziran na zelo visoki ravni, kot se spodobi za podjetje, kot je Talum. V spominu mi je ostal Audijev strokovnjak dr. Matjaž Korman, ki je bil osrednji gost prireditve, ter njegova pripoved o poti do položaja, ki ga trenutno zaseda v podjetju Audi.

Boris Plohl

Opazil sem, da se akcije »Upam si« udeležuje vedno več »inovatorjev« v posameznih okoljih, verjetno pa je tudi še kaj tihih, ki si še ne upajo, zato tudi njim poziv: »Upajte si!« Prireditev s podelitvijo nagrad je bila vrhunška, z voditeljico vred. Pohvalil bi izbiro gosta, tudi tistih iz prejšnjih let, pogostitev, pa še kaj bi se našlo. Tudi obisk prireditve se mi zdi iz leta v leto večji. Kar se tiče inovativnosti predlogov, pa opažam napredek v njihovi strokovnosti.

Denis Majcen

Zelo mi je všeč, da je inovativnost v Talumu tako pomembna in da smo ji namenili poseben dogodek, ki sem se ga z veseljem udeležil, saj menim, da je inovativnost ključna za vsako delovno enoto in pripomore k izboljšanju marsikaterega delovnega procesa. Sama prireditev je bila zelo prijetna. Nekaj malega smo izvedeli tudi od gosta dr. Matjaža Kormana, predvsem o tem, v katero smer se nagiba avtomobilska industrija v prihodnosti.

Marjetka Ledinek

Tako kot iz leta v leto raste število inovativnih predlogov, tudi dan inovativnosti postaja vsako leto bolj kreativen, domiselni in obogaten. Že dopoldan smo začutili pridih drugačnosti, nekaj posebnega pri malici, delavnica za mlade ustvarjalce, pika na i pa je bila popoldanska prireditev: dobro organizirana, poučna in vodena predstavitev »Upam si«. Bila sem vesela nagrade na temo odgovorna proizvodnja in poraba za trajnostni razvoj Taluma, da so naši talumovci prepoznali nujnost okoljskih problemov. Z zavedanjem, da nas plastika čedalje bolj duši in prekriva in da smo storili korak k zmanjšanju njene količine, samo potrjujemo, da se v Talumu zavedamo pomembnosti zdravega okolja in nenazadnje zdravja zaposlenih. Res majhni koraki za velika dejanja. Življenje je stalno gibanje in v današnjem času potrebujemo spremembe.

Mateja Hergula

Prvič sem bila presenečena, ko sem izvedela, da je moj predlog izbran med nagrajene predloge, saj ga ne dojemam kot neko grozno inovacijo, ampak bolj kot zdravo kmečko pamet. Drugič sem bila presenečena nad dogodkom Dan inovativnosti, ki je bil odlično izpeljan, saj na ta način lepo kažemo, kako pomemben je za nas inovativen način razmišljanja. Dejstvo je, da inovativnost vsak razume po svoje, vsak izhaja s svojega področja in gleda z lastnimi očmi. Pomembno pa je, si kdaj upati o tem povedati tudi drugim. Menim, da glede trajnostnega razvoja lahko vsak od nas naredi veliko – pa naj je to uporaba aluminijaste pločevinke namesto plastenke, vrečke za večkratno uporabo namesto plastične vrečke, uporaba kolesa namesto avtomobila ... »Bodi sam sprememba, ki si jo želiš videti v svetu,« je rekel že Gandhi.

Janez Vogrinec

Moj vtis je zelo pozitiven. Letošnji gost je v predstavitvi povedal nekaj misli, o katerih moramo še malo razmisliti. Želim si, da bi bilo realiziranih čim več predlogov. Z dobrimi predlogi olajšamo delo sebi in drugim. V skupini si želim čim več predlogov.

Irena Novak

Dneva inovativnosti sem se udeležila prvič. Letošnji je bil ob velikem številu predlogov zelo dobro organiziran. Menim, da je inovativnost ključ do pozitivnega učinka v okolju, v katerem živimo in delamo. V Talumu lahko vsak poda svojo idejo v natečaju »Upam si«, ki je namenjen spodbujanju inovativnosti. Zato si je treba upati in idejam dati prosto pot za uresničitev.

Borut Kostanjevec

Talumovih dnevov inovativnosti sem se udeleževal vedno, ko je to bilo mogoče, in to najprej zaradi zelo zanimivih gostov, letošnji pa je še posebej izstopal. Pri dr. Kormanu me je predvsem zanimalo, kaj je po njegovi oceni ključno pri njegovem delu in kje se je šolal in nabiral izkušnje. Zelo zanimiva je vedno tudi predstavitev nagrajenih projektov.

Zdravko Štumperger

Dan inovativnosti se je prijel, kar je opazno že po udeležbi, pa tudi po vsebini prireditve. Prav je, da se da priložnost mladim talentom. Tudi gostje prireditve lahko veliko pripomorejo k večjemu obisku in letošnji je bil za publiko kot magnet. Takih gostov si še želimo.

Delavnica za učence

Tina Aubelj, 8. a Osnovne šole Kidričevo

V petek, 22. oktobra 2017, smo se izbrani osmošolci Osnovne šole Kidričevo podali proti tovarni Talum. Pot iz šole do zelenega cilja je hitro minila, saj nam je gospa pedagoginja povedala veliko zanimivega. Ko smo tovarno končno zagledali, smo že vsi vedeli, da se nam obeta prijeten, sončen in zabaven dan. Po prihodu v recepcijo so nam »sapo vzele« še prečudovite slike in zanimive skulpture. Naredili smo nekaj fotografij in počakali na gospo Aleksandro Jelušič. Medtem ko smo čakali še kolege iz Cirkovc, nam je gospa Aleksandra povedala zanimivo zgodbo o jablani in »Šumarjih«. Končno so se nam pridružili še Cirkovčani in ekipa je bila sestavljena. Najprej smo si odšli pogledat video o nastanku avtomobilov. Večina nas je bila zelo začudena nad tem, kako je to potekalo. Po koncu posnetka sta nam gospe iz Taluma končno izdali, kaj bomo delali, a še preden smo odšli ven, sta nam razdelili darilca in majice z motivom našega projekta »Upam si«. Oblekli smo majice, odšli v šotor in tam začeli risati avte v prihodnosti. Med risanjem smo posadili tudi drevo, ki nas bo ponazarjalo. Da pa je bil dogodek še bolj svečan, se nam je pridružil še gospod župan. Drevo smo posadili in se vrnili k risanju. Risbe so že nastajale in dobivale obliko, ampak ker nam je »zmanjkalo energije«, smo odšli jest. Hrana je bila odlična in bili smo spet toplo presenečeni nad zanimivimi okusi. Po malici smo risbe še dokončali in dodali svoj podpis, tako da bomo tudi v prihodnosti vedeli, čigava je katera. Tedaj pa sta nas gospe iz Taluma povabili na vožnjo s segwayi. To je bilo po mnenju večine najboljše darilo, kar ga je. Vsi smo hoteli še ostati, vendar nas je čas spet preganjal. Skupaj smo se odpravili nazaj v šolo z novo izkušnjo, novimi spoznanji in veliko dobre volje.

Nagrade inovatorjem

Chipolo

Statistično vsak dan porabimo približno 10 minut za iskanje stvari, ki smo jih založili. To je več kot dva dneva na leto. Skupina mladih slovenskih podjetnikov je v tem prepoznala poslovno priložnost in razvila obesek Chipolo, ki ga obesite na ključ, denarnico, torbico, kolo, računalnik, lahko tudi na hišnega ljubljence. S pomočjo brezžične povezave bluetooth in pametnega telefona boste po sistemu toplo – hladno vedno lahko določili njihovo lokacijo. Če slučajno ne najdemo svojega telefona, pa lahko chipolo stresemo in telefon se bo oglasil. Chipolo je v celoti izdelan v Sloveniji. Več na: //chipolo.net/.

A-doživetje

Nagrajencem smo podarili doživetje, ki je tematsko povezano z gostom letošnjega dneva inovativnosti dr. Matjažem Kormanom. V Ingolstadtu si bodo ogledali Audijevo proizvodnjo in njihov muzej, nato pa jih vabimo še v Neuburg, kjer se bodo preizkusili v vožnji z avtomobilom Audi R8 V10. O vtisih bomo pisali, ko bodo nagrajenci izkoristili svojo nagrado.

Team building

Za nagrajence profesionalne inovativnosti smo pripravili dvodnevni team building. O tem bomo več napisali v prihodnji številki časopisa Aluminij.

ELEKTROLIZE V KLUBU AP18

Predstavitev elektroliz iz kluba AP 18

Elektroliza Tomago

Tokrat bomo nekoliko podrobneje predstavili elektrolizo Tomago. Elektroliza je bila zgrajena ob reki Hunter v industrijskem predmestju Newcastla v Avstraliji in spada v klub AP18, kar pomeni, da za proizvodnjo aluminija uporabljajo Pechineyev tehnologijo.

ALEKSANDRA JELUŠIČ

FOTO: SPLET

Zgodovina elektrolize

Na območju, kjer danes stoji elektroliza Tomago, je do leta 1976 obratovala tekstilna tovarna. Elektrolizo so na tem ozemlju začeli graditi leta 1981, jo dokončali v pogodbenih rokih ter jo v proizvodnjo vključili 1. septembra 1983. To je bila v tistem času prva tovarna iz kluba AP18 z dvema proizvodnima linijama in letno proizvodno zmogljivostjo okoli 240 tisoč ton aluminija ter prva avstralska elektroliza, pri kateri je vložen domači kapital predstavljal več kot 50 odstotkov.

Povečanje proizvodnje in nova delovna mesta

Leta 1991 se je začela širitev tovarne, kar je povzročilo povečanje letne proizvodnje za 140 tisoč ton in ustvarilo 750 novih delovnih mest. Razširitev se je nadaljevala z razširitvijo elektrolize 1 in 2, ki sta bili končani decembra 1998. Leta 2009 se je proizvodnja aluminija dodatno povečala na 580 tisoč ton na leto, leta 2015 pa je Ministrstvo za planiranje odobrilo povečanje proizvodnje na 590 tisoč ton.

Proizvodnja in prihodki

Elektroliza Tomago v državno blagajno vsako leto prispeva 1,5 milijarde dolarjev, od tega se 800 milijonov dolarjev nameni za lokalno skupnost. Vsako leto v elektroliznih pečeh proizvedejo skupaj 580 tisoč

ton aluminija, kar je 25 odstotkov primarnega aluminija v Avstraliji. 90 odstotkov ga izvozijo v azijsko-pacifiške države, nekaj pa ga dobavijo neposredno podjetju Mical Cable, ki je investiralo 80 milijonov dolarjev, da bi leta 1997 zgradili tovarno v Tomagu; podjetje Mical Cable namreč proizvaja aluminijaste žice v palicah za elektroindustrijo.

Zaposlovanje in varnost pri delu

Tomago zaposluje 950 ljudi in 190 izvajalcev. Njihovi zaposleni prihajajo na delo iz cele doline Hunter, tudi iz 100 km oddaljenih krajev. Njihov glavni cilj je zagotavljati varnost zaposlenih med delom. Pohvalijo se lahko, da so skupaj opravili 1 milijon delovnih ur brez resne poškodbe na delovnem mestu. Njihov moto je: »Our people, our future« (Naši ljudje, naša prihodnost).

Električna energija

Proizvodnja aluminija temelji na električni energiji, ki omogoča proizvodnjo 24 ur na dan in 365 dni na leto. Proizvodna veriga se nikoli ne ustavi. Tomago Aluminum porabi približno 10 odstotkov napajalnega omrežja Novega južnega Walesa za proizvodnjo 580 tisoč ton aluminija na leto.

Spomin, motnje koncentracije in demenca

Dobro delovanje možganov in s tem tudi spomina je ključno za učinkovito opravljanje dela.

Spomin se hitro gradi v prvih letih življenja, predvsem v spanju. Običajno ga razumemo kot zmožnost, da v zavest priključimo pretekle dogodke, vendar je spomin še mnogo več. Strokovnjaki pravijo, da imamo v možganih zabeleženo prav vse, kar smo kdaj doživeli, tudi če se tega v nekem trenutku ne moremo spomniti oziroma priklicati v zavest. Spomin je zapleten sistem, ki temelji na številnih možganskih procesih. Upravičeno lahko trdimo, da je ključni del našega življenja. Če bi ga izgubili, bi se morali vsako stvar učiti znova, od začetka.

JOŽICA JUNGER

FOTO: SPLET

Katere vrste spomina poznamo?

Po trajanju in količini informacij, ki jih spomin lahko sprejme, ločimo tri vrste spomina:

- **senzorični spomin** je neposredni, trenutni spomin, v katerega se zapisujejo čutni dražljaji; traja nekaj delcev sekunde, v tem času pa se v njem shranijo prav vsi dražljaji, ki jih zaznajo naša čutila;
- **kratkoročni spomin** traja do 30 sekund, v njem pa lahko hranimo omejeno količino informacij; tako si lahko za nekaj sekund zapomnimo številko, ki smo jo prebrali v telefonskem imeniku, ko pa jo odtipkamo v telefon, jo hitro pozabimo;
- **dolgoročni spomin** trajno hrani veliko količino informacij; tako se lahko tudi po 20 letih spomnimo svojega maturantskega plesa ali svoje prve službe.

Kateri dejavniki pripeljejo do upada (kognitivnih) miselnih sposobnosti?

Na upad (kognitivnih) miselnih sposobnosti vplivajo zunanji dejavniki in dejavniki v možganih:

- **zunanjí dejavniki:** življenjski ritem, stresne situacije, telesne obremenitve, nezdrava prehrana in podobno;
- **dejavniki v možganih:** zmanjšana prekrvitev, zmanjšan dotok kisika in hranljivih snovi do možganskih celic, škodljivi radikali, ki poškodujejo celice, in podobno.

Motnje koncentracije

Motnje koncentracije ponavadi prizadenejo povsem zdrave, aktivne ljudi, ki zaradi preobremenjenosti na delovnem mestu in doma in zaradi preobilice dnevnih opravil miselnega toka ne morejo usmeriti le k eni stvari.

ri. To doživljajo kot težave s koncentracijo in pozornostjo. Težave s koncentracijo se lahko pojavijo ob večjih miselnih naporih. Navadno so prehodnega značaja in ne pomenijo bolezenskega stanja.

Motnje spomina (starostna pozabljenost)

Gre za motnje spomina v procesu staranja. Z leti se možgani spreminjajo. Ker se zmanjša njihova prekrvitev, se zmanjša tudi dotok kisika in hranljivih snovi do možganskih celic. Posledice teh sprememb se lahko kažejo kot motnje spomina in pozabljenost. Ne gre za resnejši upad spomina, saj posameznika pozabljenost še ne moti in lahko normalno opravlja vsakodnevna opravila.

Blaga (kognitivna – miselna) motnja

Ta je že prvi znak bolezenskega stanja. Posameznik spozna, da mu peša spomin, in to prizna najbližjim. Motnja sicer še ne moti vsakodnevnih opravil, vendar napoveduje resnejšo obliko demence.

Demenca

Vsako pozabljanje še ni demenca!

O demenci govorimo takrat, ko prvi znaki postanejo tako pogosti, da motijo posameznikovo vsakdanje življenje. Vsakdanja pozabljenost lahko doleti vsakogar. Pri starejših so težave s spominom mnogo pogostejše, vendar niso vse znak demence.

Demenca je kronična napredujoča bolezen možganov, ki jo povzročajo spremembe na možganskih celicah. Kaže se z motnjami spomina, mišljenja, orientacije, prepoznavanja, razumevanja, računskih in učnih sposobnosti ter govorjenja, izražanja in presoje.

Demenca postaja vedno večji problem sodobne družbe, saj število bolnikov zaradi staranja prebivalstva strmo narašča. Po ocenah Svetovne zdravstvene organizacije (SZO) živi v svetu več kot 47,5 milijona ljudi z demenco, v Evropi več kot 9 milijonov. Epidemiološke ocene kažejo, da se bo njihovo število v 25 letih več kot podvojilo. V Sloveniji število obolelih ocenjujejo na več kot 32.000, zanje pa skrbi kar 100.000 svojcev, zdravstvenih in socialnih delavcev in drugih.

Težave so tako moteče, da ogrožajo vsakdanje življenje in onemogočajo samostojnost. Bolniki so sčasoma vse bolj odvisni od pomoči skrbnikov.

Zaradi tega se v Sloveniji že izvaja program »Živeti z demenco v demenci prijaznem okolju« in vseslovenski projekt zgodnjega odkrivanja demence »ADAM«. Končni cilj projekta ADAM je razviti učinkovit vsakoletni preventivni presejalni program za sistematično zgodnje odkrivanje alzheimerjeve demence v Sloveniji. Že 20 let pa deluje Spominčica – Alzheimer Slovenija – Slovensko združenje za pomoč pri demenci.

Demenca lahko prizadene vsakogar. Pomembno je prepoznavanje prvih znakov bolezni, obisk pri družinskem zdravniku, ki ob sumu na demenco pošlje osebo k nevrologu ali psihiatru. Prav tako so pomembni hitro diagnosticiranje in čimprejšnje ustrezno zdravljenje ter preprečevanje slabšanja stanja. Demence ni mogoče pozdraviti, vendar jo je z zdravili, ki so na voljo, mogoče upočasniti. Zdravila, ki so trenutno na voljo, najbolj pomagajo v zgodnjem obdobju bolezni, zato je zelo pomembna zgodnja diagnoza. ■

10 PRVIH ZNAKOV DEMENCE

Vsako POZABLJANJE še NI DEMENCA!
O DEMENCI govorimo takrat, ko so prvi znaki tako POGOSTI, da MOTIJO posameznikovo VSAKDANJE ŽIVLJENJE.

1. POSTOPNA IZGUBA SPOMINA
2. TEŽAVE PRI GOVORU (ISKANJE PRAVIH BESED)
3. OSEBNOSTNE IN VEDENJSKE SPREMEMBE
4. UPAD INTELEKTUALNIH FUNKCIJ, NEZMOŽNOST PRESOJE IN ORGANIZACIJE
5. TEŽAVE PRI VSAKODNEVNIH OPRAVILIH
6. ISKANJE, IZGUBLJANJE IN PRESTAVLJANJE STVARI
7. TEŽAVE PRI KRAJEVNI IN ČASOVNI ORIENTACIJI
8. NESKONČNO PONAVLJANJE ENIH IN ISTIH VPRAŠANJ
9. SPREMEMBE ČUSTVOVANJA IN RAZPOLOŽENJA
10. ZAPIRANJE VASE IN IZOGIBANJE DRUŽBI

SOS telefon 059 305 555
(VSAK DELAVNIK OD 9. DO 15. URE)

Spominčica - Alzheimer Slovenija - Slovensko združenje za pomoč pri demenci
Linhartova 13, Ljubljana • 01 25 65 111 • info@spomincica.si
WWW.SPOMINCICA.SI • www.facebook.com/spomincica.zdruzenje • twitter.com/spomincica.si

ŽIVETI Z DEMENCO V DEMENCI PRIJAZNEM OKOLJU

Zahvale

Ob izgubi našega dragega

Jožeta ŠVAGANA
iz Majšperka 57,
upokojenca Taluma,

se iskreno zahvaljujemo vsem za izkazano pozornost, izrečene besede tolažbe, darovane cvetje in sveče ter vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti. Vedno bo ostal v naših srcih.

Vsi njegovi

Ob izgubi našega dragega

Franca MOHORKA
iz Siteža 12,
upokojenca družbe Talum,

se iskreno zahvaljujemo sindikatu družbe, godbeniku za odigrano melodijo slovesa ter vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Vsi njegovi

Ob boleči izgubi našega dragega
moža, očeta, dedka

Antona MOHORKA
iz Kajuhove 12 v Kidričevem,
upokojenca Taluma,

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti. Hvala sodelavcem iz družb Talum in Ekotal za darovane sveče in odigrano melodijo slovesa ter sosedu Marjanu Jezi za nesebično pomoč. Hvala vsem za darovane sveče, cvetje, sv. maše in besede tolažbe.

Vsi njegovi

Krvodajalstvo kot življenjski slog

Z ljudmi lahko živite, množite srečo vsakdana ali razpolovite njihovo in svojo bol. Ljudje, ki lahko preživijo, ker ste jim darovali kri, je vsak dan več. Rešimo jim življenje!

Obvestilo sodelavkam in sodelavcem, zaposlenim v družbah skupine Talum, v Silkemu in Praliku

Krvodajalska akcija v oktobru bo v torek, 24., in četrtek, 26. oktobra 2017, med 7. in 11. uro na transfuzijskem oddelku ptujske bolnišnice. Transfuzijski oddelek je vsak torek in četrtek odprt za vse tiste, ki bi se nam radi pridružili, pa tega zaradi drugih obveznosti v predvidenem terminu ne morete storiti.

MARJETKA LEDINEK

VIR: ARHIV KRVODAJALCEV

»Kri rešuje življenja«

Pri sloganu »Kri rešuje življenja« se moramo zavedati, da to ne velja samo za tistega, ki kri prejme, temveč tudi za tistega, ki kri daruje. To so vedeli že predhodniki današnjih zdravnikov in pri zdravljenju določenih bolezni uporabljali pijavke ali pa puščali kri.

Zdravje in vitalnost krvodajalca

Darovanje ima tudi preventivno noto, saj je pred darovanjem krvodajalčeva kri pregledana (analiza krvi – testiranje na okužbo s hepatitisom in virusom HIV, sifilis ipd.). Darovanje krvi je koristno tudi za zdravje in vitalnost krvodajalca, saj po raziskavah jemanje krvi znižuje nevarnost kardiovaskularnih zapletov, vključno z angino pectoris, kapjo in infarktom. Vzrok za zgoraj zapisano je v zmanjšanju količine krvi v organizmu (padec pritiska) in znižanju koncentracije železa v telesu. Ta mineral, ki je sicer potreben za normalno delovanje organizma, obenem sodi med pomembne sodejavnike tveganja pri srčnem infarktu in verjetno tudi možganski kapi.

Pomen varnosti

Z dajanjem krvi ne sme biti ogroženo zdravje krvodajalca, temveč mora biti zagotovljena njegova varnost. Istočasno mora biti zagotovljena varnost bolnika, ki bo prejel našo kri ali krvni pripravek, pridobljen iz odvzete krvi. Zdravnik je tisti, ki odredi, ali smo primerni za odvzem. V nasprotnem primeru nas začasno zavrne. Zdravniki še posebej preverjajo osebe, ki so v tem času potovale v rizične države, jemljejo zdravila, so se pred kratkim tetovirale ali podobno. Krvodajalci pa tudi sami pripomoremo k varni transfuziji z zdravim načinom življenja in odkritimi odgovori v vprašalniku, ki ga izpolnimo pred odvzemom.

V nadaljevanju navajamo izjavo krvodajalca Andreja Horvata, ki je zaposlen v družbi Silkem.

Andrej Horvat, Silkem

Krvodajalec sem postal pri osemnajstih, ko sem bil na služenju vojaškega roka. To je bilo leta 1984 v Beogradu. Takrat smo dobili dva dni dopusta za darovano kri, kar je v praksi pomenilo, da sem s pomočjo krvodajalstva odslužil vojsko šest dni prej, saj sem med služenjem JLA trikrat daroval kri. V študentskem času sem daroval kri petkrat, tudi rokometaji smo se nekajkrat skupinsko udeležili te akcije, preostalo do številke okoli štiridesetkrat pa kot zaposleni v TGA, Talumu in Silkemu. Zamenjal sem namreč tri firme, a še zmeraj sedim v isti pisarni in opravljam bolj ali manj isto delo razvojnega tehnologa v kemijski panogi, še najbolj povezano s procesi sušenja in granuliranja. Glavni motiv za udeležbo na krvodajalskih akcijah je poleg občutka dobrega dela tudi moje osebno dobro počutje po opravljeni krvodajalski akciji. Opažam, da se v telesu zgodi sprememba, ki me naredi bolj živahnega, morda tudi močnejšega. To traja nekaj dni, verjetno pa je povezano z adrenalinom. Prednost udeležbe na krvodajalski akciji je tudi v tem, da smo deležni splošnega zdravniškega pregleda, na katerega bi se sam od sebe težko spravil, če mi ravno ne bi zdravje hudo zagodlo. Takšni pač smo, no, predvsem moški. Letos sem bil prvič zavržen kot krvodajalec, saj je obstajalo tveganje zaradi okužbe s tropskimi boleznimi. Katero od njih bi lahko dobil na službenem potovanju na Kitajsko, kjer sem bil maja. Po novem obstaja enoletna preventivna čakalna doba (prej šestmesečna), preden je spet mogoče darovati kri, tako da se vidimo na krvodajalski akciji šele junija prihodnje leto, če vmes ne bom znova obiskal kakšne tropske destinacije. Nedavni primer pojava tifusa pri slovenski najstnici, ki se je te bolezni nalezla med počitnicami v kampu mladih v Italiji od udeleženca iz Indije, kaže, da je tovrstna preventiva na mestu, zato so strogi standardi pri krvodajalstvu nujni, saj gre za življenje drugih, morda nekoč tudi nas samih. ■

Darovalci v septembru (številka v oklepaju pove, kolikokrat je posameznik doslej že daroval kri):

Jernej Krajnc	(9)
Gorazd Kralj	(19)
Roman Munda	(10)
Dejan Vojsk	(24)
Alojz Gašparič	(9)
Štefan Ros	(81)
Franc Prelog	(51)
Boštjan Lešnik	(70)
Maks Kostanjevec	(59)
Robert Merlak	(47)
Igor Turnšek	(51)
Milan Prapotnik	(107)
Kristjan Vindiš	(8)
Franc Čuček	(50)
Franc Šeruga	(60)
Mirko Fruk	(49)
Anton Bauman	(23)
Franc Horvat	(44)
Damjan Kaučevič	(23)
Janko Vindiš	(35)
Aleksander Bezjak	(38)
Franc Zajc	(93)
Ibrahim Ekić	(44)

Robert Bezjak	(41)
Anton Peršuh	(37)
Anton Planinšek	(61)
Roman Železnik	(62)
Janez Tominc	(20)
Rok Zakelšek	(10)
Marjan Rebernišek	(44)
Viktor Zamuda	(51)
Janez Avguštin	(34)
Bojan Merc	(90)
Franc Krajnc	(63)
Dušan Fridl	(47)
Matjaž Škerget	(6)
Marko Vek	(18)
Dejan Klaneček	(7)

Krvodajalci, ki so kri doslej darovali do petkrat:

Boris Tekmec	(5)
Kristjan Šoštarč	(4)
Mihael Kralj	(1)
Jernej Žunkovič	(1)

Vam, ki dajete kri, iskrena hvala v imenu vseh, ki jo potrebujejo!

V mesecu požarne varnosti smo za vas pripravili

akcijsko ponudbo!

**Gasilniki
- 10 %**

**Bombice Bonpet
- 5 %**

Za zaposlene v družbah skupine Talum je možen nakup gasilnikov na dva do tri obroke; odtegnjeni bodo od osebnega dohodka. Prav tako vam nudimo brezplačen servisni pregled gasilnikov (material se plača).

Ponudbo gasilnikov si lahko ogledate na naši spletni strani.

www.vargas-al.si

»Ko se nesreča zgodi, naj bodo proste poti!«

Osrednja tematika letošnjega meseca požarne varnosti je namenjena intervencijskim potem in površinam za gasilce. Gasilci se preveč pogosto ukvarjamo s težavo dostopa do mesta nesreče, najsi bo to na cestah ali ob objektih. Kljub nenehnemu opozarjanju in obveščanju prebivalstva se nekateri še vedno ne zavedajo, da s postavljanjem betonskih cvetličnih korit onemogočajo hitro in uspešno posredovanje gasilcev. Geslo letošnjega meseca požarne varnosti je: »Ko se nesreča zgodi, naj bodo proste poti!« Letos je poudarek na intervencijskih poteh in postavitvenih površinah za gasilce. V strnjenih naseljih se nenehno pozablja, da je intervencijskim vozilom treba omogočiti neoviran dostop do objektov in postavitvene površine za gasilska vozila.

DEJAN ŠIBILA

Aktivnosti v Talumu

V aktivnosti ob mesecu požarne varnosti smo vključeni tudi v Talumu. V ta namen so bili po proizvodnih obratih razdeljeni plakati, saj slogan »Ko se nesreča zgodi, naj bodo proste poti!« zaposlenih ne nagovarja samo k prostim intervencijskim potem, ampak jih hkrati opozarja na dosledno upoštevanje vseh zahtev s področja požarne varnosti, ki jih moramo upoštevati tudi v Talumu. To so predvsem prepoved kajenja, izdaja dovoljenja za vroča dela, izvajanje požarne straže, varno delo z vnetljivimi snovmi. Tem zahtevam bodo gasilci posvetili tudi posebno pozornost v sklopu rednih preventivnih pregledov proizvodnih obratov. Prav tako bo omogočen brezplačen pregled oziroma servis gasilnih aparatov za zaposlene v skupini Talum; plačati bo treba le morebitne stroške potrošnega materiala. V sklopu jubilejnega, 70-letnega delovanja Prostovoljnega gasilskega društva Talum Kidričevo bo izvedena občinska gasilska vaja na območju IC Talum. Na vaji bodo sodelovala

gasilska društva iz občine Kidričevo ter Prostovoljno gasilsko društvo Hajdina.

Aktivnosti družbe Vargas-Al in PGD Talum

V aktivnosti, ki bodo potekale ob mesecu požarne varnosti v občini Kidričevo, bosta dejavno vključena tudi podjetje Vargas-Al in Prostovoljno gasilsko društvo Talum Kidričevo. Tematiko bodo predstavili najmlajšim iz vrtca in osnovnih šol v občini, gasilci pa bodo sodelovali tudi v osrednji gasilski vaji Občine Kidričevo. Tudi za vse občane Kidričevega bo oktobra dvakrat ob koncu tedna omogočen brezplačen pregled oziroma servis gasilnih aparatov. Tudi zanje velja, da bo treba plačati le morebitne stroške potrošnega materiala. ▣

Več o mesecu požarne varnosti in dodatne informacije o požarni varnosti na: www.gasilec.net/preventiva/mesec-pozarne-varnosti.

ŠPORT

Že petnajst let smo del kolesarske zgodbe

Talumovci smo na Poli maratonu že leta prisotni kot najštevilčnejša kolesarska ekipa. Ponosni smo lahko, da smo del družine ljubiteljev kolesarstva oziroma del kolesarske prireditve, ki spada med največje v Sloveniji in dobiva tudi mednarodne razsežnosti.

SLAVKO KRAJNC
FOTO: ARHIV TALUMA

V ponedeljek, 18. septembra 2017, sem bil nepričakovano povabljen na sprejem v mestno hišo, k županu mestne občine Ptuj Miranu Senčarju kot vodja skupine kolesarjev iz Taluma. Prireditve so se udeležili tudi predsednik uprave Taluma Marko Drobnič, nekdanji predsednik uprave Taluma Danilo Toplek ter predsednik sindikata Skei Igor Jeza. Na sprejemu sem v zahvalo za sodelovanje in pomoč pri organizaciji ter promociji mesta Ptuj prejel pokal v podobi kolesarja. Vesel sem, da lahko že 15 let sodelujem pri tako velikem projektu in imam možnost spodbujati sodelavce, da se ga udeležijo. To je tudi način za krepitev prepoznavnosti družbe Talum. Spominjam se začetkov Poli maratona.

Potekal je v Moškanjcih, kolesarji pa smo se zbirali na letališču. Razvoj maratona je bil že v začetku zelo ambiciozno zastavljen. Pred nekaj leti se je dogajanje preselilo na Ptuj in je popestritev za staro mestno jedro. Lepo je videti, ko se tako velika množica kolesarjev zapodi s štarta.

Talumovci se zavedamo, da se gre za tako številno udeležbo na Poli maratonu zahvaliti vodstvu, ki ima posluh za take dogodke. V imenu vseh kolesarjev se zahvaljujem, da smo lahko del te velike športne zgodbe. Kot ekipa tudi na kolesu dokazujemo, da skupaj zmoremo skoraj vse! ■

SINDIKAT

Bosansko-hercegovska popotniška pustolovščina

Čeprav se je petek že počasi prevešal v soboto, smo bili udeleženci jesenskega izleta Skei budni in dobre volje. Dva polna avtobusa potnikov sta se veselila novih ogledov bosansko-hercegovskih znamenitosti in mest.

SUZANA MERLAK

FOTO: SEBASTJAN LETONJA

V zasledovanju toka reke Neretve

Še v temi smo prestopili slovensko-hrvaško mejo in že zgodaj zjutraj smo po urejenih in žal potrebnih formalnostih začeli slediti toku reke Neretve. Ob dih jemajoči pokrajini, ki je v tem jesenskem času še posebno radodarna, smo se najprej ustavili v Jablanici, kjer smo si ogledali muzej, ki prikazuje bitko za ranjence v drugi svetovni vojni. Čeprav velika večina pozna bitko na Neretvi iz naše skupne preteklosti in čeprav zgradbo muzeja že najeda zob časa, sredstev za obnovo pa primanjkuje, te navdušita zanos in spoštovanje bosanskih ljudi, zaradi katerih ta humana in vojaškotaktična bitka gotovo ne bo pozabljena.

Titov bunker v Konjicu

Postanek smo izkoristili tudi za okrepčilo, kupovanje prvih spominkov in seveda obvezno fotografiranje ob lokomotivi in porušenem mostu. Pot nas je potem vodila v kraj Konjic, kjer smo si ogledali Titov bunker. Skrbno

skrit in »maskiran« pred radovednimi pogledi še danes fascinira s svojo velikostjo (približno 6500 kvadratnih metrov površine) in tehnično dovršenostjo za tedanje čase. Najlepše pa je, da je dobil vsebino z raznimi umetniškimi instalacijami, ki so tako vpete v prostor, da te presenetijo in šokirajo ali pa jih skoraj ne ločiš od originalne opreme bunkerja.

Mostar in tradicionalni skoki v reko

Iz Konjice smo se odpeljali v leta 1566 zgrajeno mesto Mostar, ki ga poleg številnih obrtnih delavnic, džamij in trgovinic z orientalskim pridihom in arhitekturo najbolj krasi znameniti kamniti most. Ravno ta dan so na mostu potekali tradicionalni skoki z mednarodno udeležbo in je bil zaprt za turiste, kar je marsikaterega udeleženca vznemirjalo, vendar se je ob dobrem okrepčilu v obvezni »čevapčarnici« hitro potolažil.

Ujeli sončni zahod na morju

Po tem malce okrnjenem ogledu Mostarja smo se spet pridružili toku Neretve vse do njenega izliva v morje. Tako smo ob sončnem zahodu prispeli še na bosansko morje v Neum, kjer smo imeli nastanitev in večerjo. Po okrepčilu smo lahko lovili zadnje poletne valove ali pa se ob živi glasbi zavrteli na hotelski terasi.

Na slapovih Krke nas je pričakalo sonce

V nedeljo nas je pot vodila domov, spet po slikoviti dolini Neretve. Iz avtobusa smo občudovali neskončne nasade pomaranč in vseh drugih vrtnin, ki dajejo pečat pokrajini. Čeprav smo zaskrbljeno gledali v nebo, ki nam je postreglo s pestro paletno vremenskih pojavov, je ob našem prihodu v Nacionalni park Slapovi Krke vendarle posijalo sonce. Tako smo lahko res uživali ob sprehodih med čudovitimi slapovi in bogato etnografsko zbirko, ki prikazuje življenje na tem območju v preteklosti. Seveda smo si privoščili tudi okrepčilo, potem pa se nam je že zelo mudilo domov, saj nas je gnala navijaška strast. To so na srečo prepoznali tudi hrvaški cariniki in nam omogočili, da smo domov prispeli tik pred začetkom košarkarske tekme, kar je še posebno lepo zaokrožilo ta naš že tako lep izlet.

Gasilska vaja v počastitev obletnice

PGD Talum Kidričevo je v počastitev 70. obletnice svojega delovanja skupaj z Gasilsko zvezo Kidričevo ter podjetjema Talum in Vargas-Al organiziralo gasilsko vajo; vaja je potekala v četrtek, 12. oktobra, od 17. ure dalje.

MARJETKA OREL

FOTO: MARJETKA OREL

Simuliran požar se je zgodil v skladišču katranske smole v PE Aluminij.

Cilj vaje je bil pridobiti informacije, nova znanja, izkušnje in proučiti različne postopke glede na možnost požara v industrijskem objektu.

Pri izvedbi vaje so sodelovali: Talum, Vargas-Al, GZ Kidričevo, PGD Talum Kidričevo, PGD Apače, PGD Lovrenc na Dravskem polju, PGD Pleterje, PGD Mihovce - Dragonja vas, PGD Jablane, PGD Ši-kole, PGD Starošince, PGD Hajdina, Reco 112, Varnostno-nadzorni center Vargas-Al. ▣

70 let Prostovoljnega gasilskega društva Talum Kidričevo

MARJAN RAMPRE
FOTO: MARJETKA OREL

V petek, 13. novembra, smo se zbrali pred restavracijo Pan, da se spomnimo dveh pomembnih prelomnic v delovanju Prostovoljnega gasilskega društva Talum in da izrazimo spoštovanje do vloge prostovoljnih gasilcev, ki svojo uniformo nosijo s častjo in ponosom.

Začetki društva

Začetki društva segajo v povojno obdobje, ko je pri gradnji tovarne sodelovalo vedno več delavcev. Stanovali so v lesenih barakah, v katerih je lahko kaj hitro zagorelo. Med množico delavcev, ki so gradili tovarno in naselje okoli nje, so bili tudi takšni, ki so želeli zaščititi lastno in družbeno premoženje pred uničenjem zaradi požara. S tem namenom so junija 1947 ustanovili gasilsko društvo z imenom Prostovoljno gasilsko društvo Tovarne glinice in aluminija Strnišče. Kasneje se je društvo večkrat preimenovalo, danes pa nosi ime Prostovoljno gasilsko društvo Talum Kidričevo.

Naraščanje zahtevnosti intervencij

Prvo vodstvo društva so sestavljali Marjan Berlič, Andrija Toplek, Stane Tonejc, Anton Kokol, Peter Čulibrk, Štefan Mesarič in Milan Mojzer. Prostore za opravljanje svojega dela so uredili v opuščeni baraki, ki je ostala iz vojnih časov. V tem »domu« so imeli shranjeno vso svojo opremo, ki je tedaj ni bilo v izobilju. Zaradi vedno zahtevnejših intervencij so se potrebe po opreми večale, člani društva pa so ves ta čas skrbeli, da so jo redno dopolnjevali in posodabljali. Zdaj razpolagamo z opremo, s katero smo kos skoraj vsem operativnim nalogam, ki nam pridejo naproti.

Prireditve ob 70. obletnici

Zadnja pridobitev je novo gasilsko vozilo za prevoz moštva GVM-1. Vozilo smo v sklopu praznovanja 70. obletnice predali svojemu namenu. Na slovesnosti pred restavracijo Pan smo podelili zahvale za pomoč pri razvoju društva in zahvale botrom novega gasilskega vozila. Poleg predsednika društva Zdenka Belšaka, ki je pozdravil prisotne, sta gasilce in povabljene goste nagovorila tudi predsednik uprave Taluma Marko Drobnič in župan Občine Kidričevo Anton Leskovar. Prireditve je popestrila glasba Pihalnega orkestra Talum Kidričevo.

Krožek »Mladi gasilec«

V prihodnosti se Prostovoljno gasilsko društvo Talum usmerja na mlade. Društvo trenutno šteje 102 člana. Tudi v našem okrožju je razvidno, da je vedno več starejših prebivalcev, zato je eden glavnih ciljev pomladiti gasilske vrste. V to vlagamo veliko truda. V dogovoru z Osnovno šolo Kidričevo v okviru izvenšolskih dejavnosti vodimo krožek Mladi gasilec, s katerim nam bo, upamo, uspelo v društvu pridobiti nekaj mladih članov, ki bodo tudi kasneje ostali gasilci. Ob tej priložnosti k udeležbi vabimo vse novozaposlene mlade delavce v skupini Talum iz bližnje okolice, da se nam pridružijo.

Ob jubileju gasilskega društva čestitamo vsem gasilcem in se zahvaljujemo vsem, ki nas pri našem delu bodrite in podpirate.

Z gasilskim pozdravom Na pomoč!☐

Male nore ideje

GREGOR JURKO

FOTO: MARJETKA OREL

Nedolgo tega smo na našem dvo-rišču postavili šotor in povabili otroke, da razmišljajo o mobilnosti in trajnostnem razvoju. Pravijo, da so otroci naše največje bogastvo in da na mladih svet stoji, pa poglejmo, ali to drži.

Dejstvo je, da naš um deluje po določenih zakonitostih. Rodimo se kot »tabula rasa« oziroma nepopoln list papirja, kasneje pa na nas precej vplivajo okolica, šola, družina, naučimo se posnemati druge in živeti po določenih pravilih, da lahko funkcioniramo v družbi, drugače nas okolica ne sprejme, nas izloči. In če so nam ta pravila v začetku v pomoč, so kasneje ovira, ko potrebujemo inovativne rešitve za probleme, ki jih z obstoječim znanjem ne znamo rešiti. Osebnost se pri odraslem človeku po 30. letu ustali, odprtost za nove rešitve, drugačne metode dela in obnašanja z leti strmo upada.

Vsi večji izumi, ki so obrnili obstoječo branžo na glavo, so posledica drugačnega razmišljanja, kršenja ekonomskih, fizikalnih, družbenih in naravoslovnih zakonitosti in drugačnega pogleda na svet. Einstein je bil tisti, ki je rekel, da problemov ne moremo rešiti z istim razmišljanjem, s katerim smo te probleme ustvarili. Sam se je

tega zelo dobro držal. Do svoje- ga največjega odkritja je prišel pri 26. letih, ko je uporniško presegel z obstoječim razmišljanjem o prostoru in času in izdal knjigo, ki je obrnila na glavo vso znanost, ki smo jo poznali do takrat.

No, počasi prihajamo do bistva. Seveda je dobrodošel vsak inovativen predlog, vsaka izboljšava, ki pripomore, da si olajšamo in pocenimo delo. Kaj pa predlogi, ki rušijo branžo, spreminjajo svet? Kot smo nakazali na začetku, jih lahko nekaj dobimo z otroki, ki nam vsako leto pokažejo, da so možne tudi drugačne rešitve, avti, ki letijo, kolesa, ki se pogovarjajo s tabo, ki uganejo tvoje želje na podlagi tvojega počutja, leteče kapsule, pojoči paradižniki, rakete, ki jih lahko ponovno uporabimo, govoreči roboti – domišljija nima meja. Hvala bogu, otroci so res naše bogastvo, samo poslušati jih je treba.

Seveda se ne smemo zanesti samo na zunanjo pomoč naših najmlajših, nekaj lahko ukrenemo tudi sami. Ampak kako lahko prese-kamo naše mentalne okvire, naš šolsko, znanstveno in tehnično omejen pogled na svet? Rešitev imamo pred nosom, v naši šumi! Poleg tega imamo tudi restavracijo, ki slovi po najboljši gobovi juhi daleč naokoli, obenem pa je ob vsem tem jesenskem dežju gobarska sezona na višku. Lahko bi združili prijetno s koristnim in naredili ustrezni preboj tudi na tem področju. Kam za vraga ciljamo?

Verjetno ste že slišali za halucinogene gobe, ki jih razni mehiški šamani že tisočletja uporabljajo v obrednem zdravlilstvu. Verjetno pa se niste zavedali, da te nenavadne glive, ki jih marsikje v tujini že uporabljajo psihoterapevti, rastejo tudi pri nas. Svojemu zloglasnemu slovesu navkljub pa imajo v bistvu enkratni potencial pri razblinjanju jaza, duše naše biti, stika z mističnim. Takšna intenzivna

doživetja zlahka spremenijo našo paradigmo, osebni pogled na svet, duhovnost in nas. Tudi Adolf si je v drugi svetovni vojni dokazano pomagal s psihedeličnimi substancami. Le kako bi drugače verjel, da lahko osvoji cel svet?

Pa si pogledjmo nekaj najpogostejših vrst tako imenovanih »norih gob« in njihovih učinkov.

Metalurška štorovka

Vrsta rodu psilocyba pri uporabniku izredno pospeši sintezo širokega in globokega tehničnega znanja v nenavadne rešitve, za nekaj ur spremeni način dojemanja in zaznavanja okolice, uporabniku razširi polje zavesti na način, da se mu predlogi z družboslovnega področja ne zdijo več čisto mimo.

Zeleni pisarniški goban

Efekt je ravno obraten kot pri metalurški štorovki. Uporabniku intenzivira občutek skromnosti in zoži polje zavesti v smeri uporabnosti njegovih rešitev. Uporabnik postane bolj srečen in umirjen, ne sili v osprej za vsako ceno, bolj ceni tisto, kar ima, zavrača tekmovalnost in potrošništvo, ceniti začne svoj domet.

Kraljeva računovodkinja

Poleg halucinogenih vizualnih učinkov se pojavi močan občutek nespečnosti. Uporabnik tako ponoči nima kaj početi, zato se ponavadi vrže v enostavna gospodinjska dela in tudi v zahtevnejša, kot je recimo pečenje tortic in peciva. Uporabo priporočamo samo pred rojstnim dnevom.

Tako!

Naj vam tekne gobova juha ob naslednji malici, veselimo se vaših »norih« predlogov. Skupaj bomo spreminjali svet, se že veselimo.

In ne pozabite: nore ideje so samo tiste, ki niso zapisane. ▣

						KOTNA FUNKCIJA (COS)	TURŠKO MESTO, TUDI ENOS	ILU- STRIRAN ČASOPIS	MEN- STRUACIJA, PERILO	NIGERIJSKI ATLET, ŠPRINTER (OLAPADE)	ŽENSKA OBLIKA MOŠKEGA IMENA NIKOLAJ	
						PREBI- VALEC UKRA- JINSKEGA MESTA KERČA						
						PRIPADNIKI SEVERNO- AMERI- ŠKEGA PLEMENA ONEIDOV						
						SLOVENSKA OPERA PEVKA (NADA)						
						FRAN ILEŠIČ						
							ZAPOR PO ANGLEŠKO					
							SLOVENSKA TISKOVNA AGENCIJA					
						ORIGINALNA KRATICA ZA ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE PERUNIKA			KARL ERJAVEC			
									OBALNI KRAJ V BOSNI			
								ZAKOVICA				
								DIREKTOR VARGAS-ALA (IZTOK)				
						AMERIŠKI ŽIVAHEN PLES SUPER- MANOVA PRI- JATELJICA						
						AMERIŠKA PEVKA (AMANDA)			GRŠKA BOGINJA MODROSTI SLOVENSKI GLASBENIK ŽGUR			
						MESTO V MAKEDONIJI ENOTA ZA ELEKTRIČNO MOČ			ROBERT ULRICH		OBKOLJENA ŽENSKA	ŽENSKA, KI SE HVALI, BAHAČKA
									PRIJATELJ, TOVARIŠ, DRUG			

ZDRAVO TALUM

V skrbi za zdravje naših zaposlenih smo tudi v zimski sezoni 2017/2018 poskrbeli za športne aktivnosti.

Rekreacija v športni dvorani Kidričevo (odbojka, košarka, namizni tenis ...)

Od torka, 3. oktobra 2017, do torka, 27. marca 2018. Športno dvorano lahko uporabljate **vsak torek od 19.00 do 20.30**. Vadba je prilagojena željam udeležencev.

Rekreacija v športni dvorani OŠ Hajdina

Od ponedeljka, 2. oktobra 2017, do ponedeljka, 26. marca 2018. Športno dvorano lahko uporabljate **vsak ponedeljek od 17.00 do 18.30**. V dvorani lahko igrate mali nogomet.

Plavanje v Termah Ptuj

Od nedelje, 1. oktobra 2017, je omogočeno celodnevno neomejeno rekreativno **plavanje in uporaba fitnes centra** v Termah Ptuj (v enakem obsegu kot v pretekli zimski sezoni).

Skupinska vadba (joga, aerobika, pilates, body pumping, hiit tabatam, hiit klinika, fitnes ...)

S kartico neomejenih mesečnih obiskov lahko vsi prijavljeni od oktobra dalje vadite v Centru aerobike na vseh lokacijah na Ptuj, v Dražencih in Vidmu. Fitnes studio je na razpolago **ob torkih in četrkih od 20. do 22. ure** na Mestnem stadionu Ptuj.

